

BESTILL MARKAKALENDEREN FOR 2027 – SE BAKSIDEN

GREVLINGEN

MEDLEMSBLAD | NATURVERNFORBUNDET I OSLO OG AKERSHUS (NOA) | NUMMER 3 | 2026 | 45. ÅRGANG

Hovedtema

AREALFORVALTNING

Naturvernforbundet
Oslo og Akershus

AKTIVITETSKALENDER

29. OKTOBER:

LYSVANDRING LANGS SOGNSVANNSEKKEN

Fra kl 18–21. Start ved NOAs kontorer Sognsveien 231

[Lysvandring langs Sognsvannsekkken – Oslo og Akershus](#)

15. NOVEMBER:

ÅPNING AV MARKALÅVEN

Fra kl 13–15, Sognsveien 231, krever påmelding

[Åpning Markalåven – Oslo og Akershus](#)

22. NOVEMBER:

EVENTYRLIG KONSERT OG JUNGELVANDRING FOR BARN

Jungelvandring kl. 10:30 oppmøte Kringsjø skole

Konsert start kl. 12:00 og kl. 14:00 i Markalåven

[Eventyrlig konsert på Sognsvann med Mari Maurstad, Aage Kvalbein og Marita Kjetland Rabben – Oslo og Akershus](#)

6. DESEMBER:

NATURENS JULEMARKED PÅ SOGNSVANN

Møte ulike naturvernorganisasjoner, bli med på aktiviteter for barn og nyt en koselig førjulsstemning på tunet med musikk, mat og god stemning.

[Naturens julemarked – Oslo og Akershus](#)

**SE AKTIVITETSKALENDER PÅ NETTSIDEN FOR
MER INFORMASJON OM KOMMENDE AKTIVITETER**

[Arkiv for Event – Oslo og Akershus](#)

Bli en fruktredder

– redd frukten, ta vare på miljøet

Hvert år går store mengder frukt til spille. Gjennom prosjektet «Bli en fruktredder» kobler Naturvernforbundet hageeiere med frivillige som vil redde frukten fra å falle på bakken.

Eplene bugner i norske hager, men langt fra alt blir høstet. I år startet prosjektet «Bli en fruktredder», støttet av Sparebankstiftelsen. I Oslo og Akershus meldte rundt 700 frivillige plukkere og 32 hageeiere seg, disse ble koblet slik at mer frukt kunne reddes.

Et av høydepunktene var en felles epledugnad i fem hager i Oslo og Bærum. Resultatet ble rundt 1500 kg epler, som ble levert til Matsentralen på Ensjø.

«Bli en fruktredder» handler om mer enn å redusere matsvinn. Det handler også om å bruke naturens ressurser bedre og bli mer bevisst på maten som vokser rett utenfor døra vår.

Har du lyst til å bidra? Bli en fruktredder i 2027

TELEFONTID FRA KL. 10–14 MANDAG TIL TORSDAG.

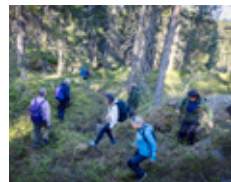

GREVLINGEN

Medlemsblad
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus (NOA)
Sognsveien 231
0863 Oslo

Telefon 22 38 35 20
noa@naturvernforbundet.no
www.noa.no
Kontonummer
1520 28 23146

Redaktør:
Helene Lode
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus (NOA)

Forsidebildet: Styret i NOA, Naturvernforbundet i Lill-estrøm, og Naturvernforbundet i Aurskog-Høland på befaring i Krokstadmarka, der det planlegges å bygge et gigantisk skyteanlegg.
Foto: Pål Hermansen

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2026.
All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalsskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel. Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

ISSN 0803-6357

GI NATUREN EN STEMME BLI MEDLEM

MEDLEMSKONTIGENT
Hovedmedlem: 490,-
Familiemedlem: 690,-

Kontoret på Søndre Sandås ved Sognsvann er åpent mandag til torsdag fra kl 10–14.

INNLEDNING

I 2024 avdekket NRK hvordan naturen i Norge bygges ned bit for bit. Hvert eneste minutt forsvinner 79 kvadratmeter natur. Nedbyggingen skjer over hele landet, til enhver tid.

Lenge har mange av oss tenkt at Norge har uendelig med natur å ta av. Men det stemmer ikke. For hver bit som bygges ned, mister vi noe av det viktigste vi har. Det er den samlede belastningen som gjør situasjonen alvorlig: Når kommune etter kommune bygger ned stadig mer natur, blir konsekvensene store.

På samme måte som problemet er summen av all bit for bit-nedbygging, er også løsningen summen av alt lokalt arbeid som gjøres for å hindre denne nedbyggingen. Alle bor i en kommune, og det er ofte lokalt kampen om naturen står. Hvis vi alle engasjerer oss for å ta vare på vår egen nærnatur, kan vi sammen utgjøre en stor forskjell.

I Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) er vi så heldige å ha en egen arealgruppe – en ressursgruppe bestående av ansatte og frivillige som jobber aktivt med arealforvaltning i hele Oslo og Akershus. De har hatt hovedansvaret for denne utgaven av Grevlingen, og fortjener en stor takk for innsatsen!

I dette nummeret får du bli bedre kjent med arealgruppen, arbeidet deres og noen av arealsakene de engasjerer seg i. Du får også høre fra flere lokallag som deler sine erfaringer fra å arbeide med lokale arealsaker. I tillegg gir Forum for natur og friluftsliv (FNF) en innføring i deres verktøy kalt arealtoget. På hvilken stasjon langs toglinjen, som illustrerer lange, demokratiske beslutningsprosessen for forvaltning av arealer, bør vi gripe inn for å ha størst mulig påvirkning? Når er det viktig å handle, og hva kan vi gjøre på de ulike stadiene? Arealtoget er et nyttig hjelpemiddel å ta med seg inn i arbeidet med arealforvaltning.

Vi håper at denne utgaven av Grevlingen kan være til hjelp og inspirasjon. Arealforvaltning kan virke som tørr materie, og er til tider både langdrygt og komplisert, men det er nettopp her mange av slagene om naturen står. Hver bit vi sikrer mot nedbygging er en seier.

God lesning!

Helene Lode, redaktør

INNHold

- Arealtoget: Slik kan du redde natur før gravemaskinen kommer
- Arealgruppa i NOA
- Arealplaner
 - Innledning
 - Vi trenger en mer ambisiøs arealplan for langsiktig bevaring av byens grønne arealer og naturen i Marka
 - NOAs uttalelse til høring av kommuneplanens arealdel 2026–2040, Hurdal kommune
- Reguleringsplaner
 - Innledning
 - Kampen om Hurummarka
 - Frogn Marina – svært destruktiv for Bunnefjorden
 - Bredtvet skogen, truet nok en gang
 - Pågående reguleringsaker i Oslo truer viktige naturtyper
- Hvordan komme i forkant?
 - Innledning
 - Planvask kan bli et viktig verktøy for å bevare natur
 - Seier for Krokstadmarka: Vindkraftverket er stoppet!
 - Natur- og friluftsområdene i Oslos byggesone må få bedre sikring mot bit-for-bit nedbygging

Arealtoget: Slik kan du redde natur før gravemaskinen kommer

Mange av oss oppdager først at et naturområde står i fare for å bli bygget ned når gravemaskinen står der. Da er ofte de viktigste beslutningene allerede tatt. Skal vi lykkes med å ta vare på skoger, myrer, strandsoner og nærturområder, må vi forstå hvordan arealplanleggingen fungerer og engasjere oss lenge før utbyggingen starter. Arealtoget er en forenklet forklaring på kommunens planprosesser som former naturen rundt oss, og viser hvordan frivillige, lokallag og engasjerte innbyggere kan påvirke utviklingen mens det fortsatt er mulig.

Naturtapet starter ikke med gravemaskinen

Du kjenner kanskje følelsen. Vi får høre om et byggeprosjekt i nærmiljøet. Kanskje det er skogen der barna leker, myra der storspoven hekker, eller stien som brukes av mange hver uke. Når saken først når lokalavis, sosiale medier eller postkassen, virker det ofte som om alt allerede er bestemt.

Da mobiliserer vi. Vi skriver leserinnlegg, samler underskrifter og møter opp på folkemøter. Noen ganger lykkes vi. Men ofte sitter vi igjen med en frustrerende følelse av at kampen startet for sent.

Den erfaringen er utgangspunktet for Arealtoget.

Gjennom arbeidet med kommunale planprosesser begynte vi å stille et enkelt spørsmål: Når ble egentlig beslutningen tatt? Hvis vi følger sporene bakover, oppdager vi at beslutningen om å bygge ned et naturområde sjelden tas i det øyeblikket gravemaskinen kommer. Beslutnin-

gen er resultatet av en lang rekke vedtak som er tatt måneder eller år tidligere.

Dette er kjernen i Arealtoget: Før gravemaskinen kommer, har saken vært innom en rekke stasjoner der innbyggerne har mulighet til å påvirke. Jo tidligere vi kommer om bord i toget, desto større mulighet har vi til å påvirke hvor det kjører.

Hva er egentlig Arealtoget?

Arealtoget skal på en forenklet måte vise hvordan man kan følge med på og påvirke kommunal planlegging etter plan- og bygningsloven – altså hvordan kommunens arealer på land og i vann brukes. I stedet for fagbegreper som arealforvaltning og kommunal planprosess bruker vi et tog og en toglinje som metafor. Hver stasjon på linja representerer en fase i planleggingen, og på hver stasjon finnes det muligheter for organisasjoner, innbyggere og andre til å komme med innspill.

Mange av oss oppdager først at et naturområde står i fare for å bli bygget ned når gravemaskinen står der. Bilde laget av BRANDstasjonen for FNF.

Arealtoget er en metafor for å vise hvordan man kan følge med på og påvirke kommunal planlegging etter plan- og bygningsloven – altså hvordan kommunens arealer på land og i vann brukes. Figuren er laget av BRANDstasjonen for FNF.

Hensikten med Arealtoget er å hjelpe organisasjoner og engasjerte innbyggere med å komme tidlig inn i planprosessene. Altfor ofte oppdages sakene først når planene er langt på vei. Da er mange av de viktigste beslutningene allerede tatt. Arealtoget viser hvor og når det er mulig å påvirke tidligere, slik at flere kan komme om bord før toget har kjørt for langt.

Arealtoget skal ikke beskrive alle detaljer i plan- og bygningsloven. Målet er å gjøre planprosessene lettere å forstå, gi oversikt over når beslutninger tas, og vise hvilke muligheter som finnes for å påvirke utviklingen av natur- og friluftsområder på land og i sjø.

Bli med om bord på de første stasjonene

Før vi går videre, kan det være nyttig å kjenne forskjellen på kommuneplan og reguleringsplan. **Kommuneplanen** er kommunens overordnede plan for hele kommunen. Den beskriver hvordan kommunen ønskes utviklet, og bestemmer i grove trekk hvilke områder som skal brukes til boliger, næring, landbruk, natur og friluftsliv. Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel. **Reguleringsplanen** er mye mer detaljert og gjelder et konkret område, for eksempel et boligfelt, et hytteområde eller et næringsområde.

De første stasjonene på Arealtoget handler om de overordnede planene som legger føringer for utviklingen i kommunen. Når toget kommer til senere stasjoner, er mange av rammene allerede lagt.

Stasjon 1: Planstrategi

Planstrategien vedtas i starten av hver valgperiode og fungerer som en overordnet prioritering av hvilke planoppgaver kommunen skal arbeide med de neste fire årene. Her bestemmer kommunen hvilke planer som skal utarbeides eller revideres. Dette er derfor et godt tidspunkt å spille inn behov for revisjon av kommuneplanens arealdel, planer for naturmangfold eller friluftsliv og bedre medvirkning for frivillige organisasjoner.

Stasjon 2: Planprogram og varsel om oppstart for kommuneplanen

Når kommunen varsler oppstart av arbeidet med kommuneplanen, starter planprosessen for alvor. Samtidig sendes det ut et planprogram på høring. Planprogrammet er ikke selve planen, men beskriver hva som skal utredes, hvilke temaer kommunen skal se nærmere på og hvordan medvirkningen skal foregå. Dette kan organisasjonene kommentere.

I Arealtoget omtales dette som et av de viktigste vinduene for påvirkning. Her kan organisasjonene for eksempel spille inn hvilke natur- og friluftsområder som bør ivaretas (arealinnspill), og hvilke regler og bestemmelser kommunen bør vurdere – før rammene blir lagt!

Stasjon 3: Arealinnspill

Mange kjenner til at utbyggere sender inn forslag til nye bygge- og næringsområder – arealinnspill. Det færre vet, er at natur- og friluftsgesjoner kan gjøre det samme. Gjennom arealinnspill kan man foreslå områder som bør sikres for natur og friluftsliv i kommuneplanen.

Det kan for eksempel være:

- nærturområder som brukes mye av innbyggerne
- stier og turdrag
- områder med viktige naturverdier
- viktige grønne korridorer for vilt

Arealinnspill er en særlig spennende stasjon fordi den handler om å komme med egne forslag, ikke bare kommentere andres.

Stasjon 4: Kommuneplanens samfunnsdel

Samfunnsdelen setter kommunens overordnede mål og strategier for utviklingen av lokalsamfunnet. Her bør natur og friluftsliv forankres som viktige verdier og mål, slik at de blir førende for kommunens videre planlegging.

Stasjon 5: Kommuneplanens arealdel

Arealdelen viser hvordan arealene i kommunen skal brukes, og består av en planbeskrivelse og juridisk bindende plankart og bestemmelser. Her avgjøres blant annet hvor det kan bygges, og hvilke områder som skal tas vare på som natur-, landbruks- eller friluftsområder. Organisasjonene kan undersøke om arealinnspillene deres er tatt til følge, og kommentere andre forslag til arealbruk.

Fire tips for å ta vare på naturen i din kommune

Tips 1: Følg med tidlig

Ikke vent til reguleringsplanen er klar. Den viktigste muligheten til å påvirke kommer ofte allerede ved varsel om oppstart og planprogram til kommuneplanen. Da kan frivilligheten spille inn hvilke temaer kommunen skal utrede, hvilke natur- og friluftsgesjoner som bør prioriteres, og hvilke hensyn som må tas før rammene legges. Å komme tidlig på banen gir langt større mulighet

til å påvirke utviklingen.

Tips 2: Spill inn natur, ikke bare protester

Ivaretagelse av natur handler ikke bare om å si nei til utbygging. Frivilligheten kan også komme med positive forslag til hvordan natur- og friluftslivsområder kan ivaretas. Send inn arealinnspill som foreslår grønnstruktur, naturområder, friluftsområder eller sikring av viktige stier og nærturområder. Vinduet for slike innspill er som regel når kommunen varsler oppstart av arbeidet med kommuneplanens arealdel. Det lønner seg å komme tidlig på banen, før planen lages. Slik bidrar organisasjonene med lokal kunnskap og konkrete løsninger som kommunen kan bygge inn i planene.

Tips 3: Opprett kontakt med ansatte og politikere i kommunen din

Arbeidet mellom Arealtogets stasjoner er minst like viktig som innspillene på selve stasjonene. Finn ut hvem som behandler planen i administrasjonen, hvilke politikere som sitter i relevante utvalg, og hvilke politikere som er opptatt av natur og friluftsliv. God kontakt underveis gjør det lettere å dele kunnskap, forstå prosessen og løfte fram viktige naturverdier før beslutningene tas. Dialog og tillit over tid kan være avgjørende for utfallet når planen til slutt skal vedtas. Kommunale planer utarbeides av administrasjonen og vedtas av politikerne, så kontakt med begge er viktig gjennom hele prosessen.

Tips 4: Bygg kompetanse lokalt – arranger kurs i din kommune!

FNF har utviklet kursopplegg om flere av de viktigste stasjonene på Arealtoget. Målet er å gjøre det enklere for natur- og friluftslvsorganisasjoner å delta i planprosesser og påvirke arealforvaltningen i egen kommune. På arealtoget.no tilbyr FNF både maler, kurs og kursmanualer som organisasjonene kan bruke direkte i sitt arbeid.

Det beste av alt er at lokallag kan arrangere kursene selv. Dere trenger ikke være eksperter på arealplanlegging. Kursmanualene gjør det enkelt å invitere medlemmer, booke et lokale og gjennomføre et kurs som passer den stasjonen Arealtoget har kommet til i deres kommune.

FNF kan bidra med veiledning og oppstartsmøte for planlegging, og det finnes også muligheter for økonomisk støtte til gjennomføring av lokale kurs.

Ta kontakt på arealtoget@fnf-nett.no eller les mer på arealtoget.no/

Nyttige ressurser

For å gjøre det enklere å delta i planprosesser har FNF utviklet en rekke digitale ressurser, kurs og verktøy. Målet er å styrke kunnskapen om arealforvaltning, gjøre det lettere å følge med på aktuelle saker og gi flere mulighet til å bidra med gode høringsinnspill.

Arealtoget.no inneholder bl.a. maler og kursmaterieell for å gjøre det enklere å delta i kommunale planprosesser. Nettstedet skal bidra til kunnskap om arealplanlegging og gjøre det lettere å skrive gode høringsuttalelser for natur og friluftsliv. <https://arealtoget.no/>

Friluftsnytt samler nyheter, arrangementer, fagstoff og aktuelle saker innen natur og friluftsliv i Oslo og Akershus. Nyhetsbrevet kommer ut

Forum for natur og friluftsliv

Forum for natur og friluftsliv (FNF) er fylkesvise samarbeidsnettverk for natur- og friluftslvsorganisasjoner. En viktig oppgave er å styrke organisasjonenes arbeid gjennom kompetansebygging, nettverk, informasjon og påvirkning i planprosesser.

Vårt mål er å ivareta natur- og friluftslvsinteressene ved å styrke og fremme de regionale organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og friluftslvsorganisasjonene med sitt virke i regionen.

Naturvernforbundet er representert i styrene til de fylkesvise FNF-ene. I FNF Oslo og Akershus er Håkon Eide Gundersen fra NOA styremedlem og Kari Balke Øiseth fra Naturvernforbundet i Bærum varamedlem.

<https://fnf-nett.no/oslo-og-akershus/>

hver 14. dag og lages i samarbeid med Oslo og Omland Friluftsråd. <https://fnf-nett.no/oslo-og-akershus/friluftsnytt/>

Høringsradaren er et verktøy for å gi en enkel oversikt over hvilke relevante saker for natur og friluftsliv som er på høring fra kommunene, staten og andre myndigheter. Det er mulig å abonnere så man får varsel ved nye saker. <https://fnf-nett.no/hoeringsradaren/>

Lær Mer samler digitale kurs og webinarer om natur, friluftsliv og arealforvaltning. Ressursen gir mulighet til å bygge kunnskap i eget tempo og finne fordypning i temaer som er relevante for lokalt natur- og friluftsarbeid. <https://fnf-nett.no/laer-mer/>

Uttalelser fra FNF gir tilgang til tidligere høringsuttalelser fra hele landet. Tjenesten kan brukes til inspirasjon, faglige referanser og eksempler på hvordan ulike typer høringssvar kan bygges opp. <https://fnf-nett.no/uttalelser-horinger/>

Faktaark om naturforvaltning er et digitalt oppslagsverk som gir grunnleggende kunnskap om viktige temaer innen naturforvaltning, planlegging og medvirkning. Utarbeidet av Norsk Friluftsliv. <https://fnf-nett.no/faktaark-om-naturforvaltning/>

Sammen gir disse ressursene hjelp til å finne saker, bygge kompetanse og utforme gode innspill i planprosesser.

Arealtogets stasjoner

Planstrategi

Politikernes plan for hvilke planer kommunen skal prioritere de neste fire årene. Her kan du spille inn behov for planer om natur, friluftsliv og en ny kommuneplan.

Planprogram og varsel om oppstart av kommuneplan

Her varsles oppstart av arbeidet med kommuneplanen – den overordnede planen for kommunen. Samtidig bes det bl.a. om innspill til kommunens overordnede mål og hva som skal utredes gjennom planprogrammet. Stasjonen er et viktig vindu for tidlige innspill!

Arealinnspill

Muligheten til å sende inn forslag til arealbruken i et område. Her kan du foreslå natur- og friluftsområder som bør sikres i kommuneplanen på lik linje med utbyggingsforslag.

Kommuneplanens samfunnsdel

Her settes kommunens overordnede mål og strategier for utviklingen av lokalsamfunnet. Natur og friluftsliv bør forankres som viktige verdier og mål.

Kommuneplanens arealdel

Kommunens masterplan for arealbruk bestående av planbeskrivelse, kart og bestemmelser som bestemmer hvordan arealene i kommu-

nen skal brukes. Her avgjøres hvilke områder som skal bygges ut, og hvilke som skal ivaretas.

Reguleringsplan – varsel om oppstart og evt. planprogram

Varsel om at et konkret område skal planlegges. Vindu for tidlig innspill til den detaljerte planen.

Reguleringsplan – offentlig ettersyn

Den ferdige planen legges ut på høring.

Reguleringsplan – klage på vedtak

Hvis planen vedtas, kan organisasjoner og andre med klagerett be om ny behandling. Mulig å få medhold, men ofte mer krevende enn å påvirke tidligere.

Hver stasjon arealtoget stopper på representerer en fase i planleggingen, hvor det finnes muligheter for organisasjoner og komme med innspill. Bilde laget av BRANDstasjonen for FNF.

Arealgruppa i NOA

Norge står i en naturkrise. Natur taper terreng bit for bit gjennom planlagte og godkjente arealinngrep, ofte basert på utdaterte arealplaner og mangelfull kartlegging av naturverdier. Beslutninger tas på sviktende kunnskapsgrunnlag, og det skjer i et tempo som truer våre økosystemer, arts mangfold og fremtidig livskvalitet.

NOA etablerte i 2025 **Arealgruppa** – en tverrfaglig ressursgruppe som systematisk skal følge arealplanprosesser i regionen og bidra til mer kunnskapsbaserte og naturpositive løsninger. Arealgruppa består i dag av en prosjektmedarbeider og syv frivillige med bakgrunn innen jus, planarbeid, biologi, naturforvaltning, økonomi og politiske prosesser. Flere av de frivillige er tillitsvalgte i NOA-lokallag. Arealgruppa jobber i tett samarbeid med Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Oslo og Akershus.

Natur tapt bit for bit – vår felles fremtid på spill

Siden 2024 har NRKs graveprosjekter vist at norsk natur bygges ned «bit for bit» i et tempo som merkes: KI-analyser av satellittbilder indikerer utbygging tilsvarende omtrent én fotballbane i timen, dag og natt, året rundt. Utbyggingene spiser av alt fra myr og strandsoner til villreinområder og rødlistede naturtyper. Dette gir kumulative effekter: fragmentert natur mister arts mangfold, flom- og skredrisiko øker når våtmarker og kantsoner forsvinner, matjord og friluftsområder krymper og naturkapitalen svekkes. Kartleggingen har også pekt på at Norge ligger helt i EU-toppen per innbygger for nedbyggingstakt, og at bit for bit-nedbygging uten helhetlig styring utgjør et langsiktig samfunnsproblem.

For mennesker betyr denne bit for bit-nedbyggingen at vi mister mer enn bare natur å se på. Naturen leverer tjenester vi er avhengige av, som rent vann, pollinering av matplanter, naturlig flomdemping, karbonlagring og tilgang til stillhet og rekreasjon. Når myrer bygges ned, mister vi viktige karbonlagre og øker utslippene, og når kantsoner og våtmarker forsvinner, øker risikoen for oversvømmelser og jordras. Når arts mangfoldet svekkes, blir økosystemene mindre robuste mot klimaendringer. På sikt kan dette gi både høyere kostnader for samfunnet, dårligere folkehelse, og færre trygge steder å bo og leve. Dermed handler naturtapet ikke bare om tap av

villmark, men om å undergrave vår egen sikkerhet, livskvalitet og fremtidige velferd.

Hva kan gjøres?

Det finnes flere grep stat og kommune kan ta for å bremse nedbyggingen av naturen

- Man kan kreve at naturregnskap blir en del av alle større planprosesser, slik at verdien av naturen synliggjøres på linje med økonomi.
- På statlig nivå kan man stramme inn nasjonale regler for nedbygging av myr, skog, strandsoner og matjord.
- Man kan innføre klare nasjonale mål for null netto tap av natur og øke støtten til restaurering av ødelagt natur, slik EU og FN anbefaler.
- På kommunalt nivå kan man lage arealplaner som prioriterer bruk av grå arealer og fortetting fremfor å bygge ned urørt natur.
- Man kan styrke lokal naturforvaltning og kompetanse, slik at naturverdier vurderes tidlig i planprosesser, samt involvere innbyggerne tettere i arealspørsmål, siden lokalt press og engasjement ofte er avgjørende for å beskytte natur.

Vi må kreve at politikerne tar naturtap på alvor og forvente at de handler for å verne våre felles naturverdier.

Målsetting og visjon for Arealgruppa

Arealgruppas mål er å sikre at naturmangfoldet i Oslo og Akershus blir bevart for nåværende og kommende generasjoner. Vår visjon er en region der arealforvaltningen skjer i samsvar med naturens tålegrenser, der lovverk for naturvern og bærekraftig utvikling blir fulgt, og der irreversible naturinngrep unngås.

For å oppnå dette vil Arealgruppa:

- Avdekke og stanse arealinngrep som truer viktig natur
- Påse at kommuner og private aktører følger naturmangfoldloven og plan- og bygningsloven
- Bidra til økt bevissthet om verdien av intakt natur blant beslutningstakere og lokalbefolkning
- Være en tydelig stemme for naturen i alle relevante plansaker og prosesser
- Arbeide for å styrke vernet av verdifulle naturområder
- Inspirere og veilede kommunene til å forbedre sin arealpolitikk

Kontakt oss gjerne om du har spørsmål, tips til arealsaker vi bør følge opp eller om du selv ønsker å bidra i arbeidet!

Berit Lid Scharff, leder av gruppa og styremedlem i NOA: berit.lid.scharff@gmail.com

Håkon Eide Gundersen, prosjektmedarbeider: hakong@naturvernforbundet.no

AREALPLANER

INNLEDNING

Kommuneplanens arealdel

I denne delen kan dere lese sammendrag av NOAs nylige uttalelser til revisjon av kommuneplanens arealdel i Oslo kommune og Hurdal kommune.

Kommuneplanens arealdel viser planlagt arealbruk (arealdisponering) for en hel kommune. Arealplanen består av *plankart* som viser arealformål, *planbestemmelser* som gir nærmere bestemmelser om arealbruk, utforming av bygninger, miljøkrav m.v. og *planbeskrivelse* som angir planens formål, hovedinnhold og virkninger.

Et mye brukt utsagn om forskjellen mellom kommuneplanens arealdel og reguleringsplan er dette: I kommuneplanens arealdel bestemmer man om det skal bygges og hvor det skal bygges. I reguleringsplaner bestemmer man hvordan det skal bygges, innenfor de områdene man i arealdelen allerede har bestemt at det kan bygges.

Eksempel: Hvis det i kommuneplanens arealdel er politisk flertall for at et naturområde skal avsettes til nytt næringsområde, vil det senere være vanskelig å få gjennomslag for et politisk nei til utbygging når det fremmes en konkret reguleringsplan for området.

Derfor er det viktig for Naturvernforbundet å påvirke kommuneplanens arealdel til å bevare natur og å styre nye utbyggingsønsker og -behov dit de gjør minst skade på natur og miljø.

Revisjon av kommuneplanens arealdel er langvarige prosesser, som skjer under skiftende politiske flertall, og med en omfattende dokumentmengde. Det er krevende å få oversikt. I arealgruppa ønsker vi å utvikle gode metoder for å vurdere arealplanrevisjoner, og å bli en ressursgruppe som kan bistå lokallagene ved behov.

Sammendrag av [NOAs høringsuttalelse](#) til kommuneplanens arealdel i Oslo, august 2026 – av Håkon Eide Gundersen

Vi trenger en mer ambisiøs arealplan for langsiktig bevaring av byens grønne arealer og naturen i Marka

NOA mener at Oslo kommune bør være langt mer ambisiøs, og konkret, i å bruke arealplanen for å ivareta byens gjenværende naturverdier i et langsiktig perspektiv.

Til førstegangshøringen av kommuneplanens arealdel i 2023 ga NOA et [omfattende høringsinnspill](#), med tittelen: «Hvordan kan Oslos arealplan legge til rette for varig sameksistens mellom menneske og natur i Oslogryta?». Vi synes oppfølgingen fra kommunens side har vært svak og fremmer nå forslag om en langt mer aktiv, konkret og fremtidsrettet grønn arealpolitikk.

Våre viktigste innspill til arealplanen gjelder 1) prioritere bevaring av gjenværende grønne arealer i byggesonen og 2) etablere økologiske spredningskorridorer i Marka.

Begrunnelse: 1) Gjennom dispensasjoner og bit-

for-bit nedbygging mister byen årlig grønne arealer som betyr mye for menneskenes trivsel og naturmangfoldet. Det trengs et overordnet og varig grep for å stoppe denne utviklingen. 2) Viktige skogsbiotoper i Marka fragmenteres, mens moderne landskapsøkologi anbefaler opprettelse av spredningskorridorer. Det foreligger et konkret og begrunnet forslag fra NOA om opprettelse av slike korridorer.

NOA foreslår at bystyret inviteres til å fatte følgende vedtak:

- Gjenværende grønne arealer i byen skal konsekvent bevares, av hensyn til borgernes livskvalitet og for å sikre restbiotoper for dyre- og planteliv.
- En systematisk planvask gjennomføres for å sikre at grønne arealer gis arealformål «grønnstruktur» og omfattes av arealplanen

nens «parkagrense»

- I elvedalene skal gjenværende grønne belter bevares i sin fulle bredde
- Bymiljøetaten gis i oppdrag å lage en samlet verneplan for byens 10 elvedaler. Først da kan byen med rette kalle seg blågrønn.
- Ved eventuelle dispensasjoner fra disse retningslinjer, skal prinsippet om arealnøytralitet praktiseres.
- Marka skal det etableres økologiske korridorer som sikrer varig overlevelse av skogsarter.

DEL 1

Arealplanen må prioritere bevaring av gjenværende grønne arealer i byggesonen, i tråd med mål om arealnøytralitet

Behov for systematisk planvask av arealformål for de grønne arealene

Oslo kommunes [byutviklingsstrategi](#) slår fast at kommunen skal «*bevare og styrke natur, grønnstruktur og karbonrike arealer*», herunder «*sikre byens parker, grønnstruktur, naturverdier og verdifulle naturlige karbonlagre mot nedbygging*» og «*gjennomføre tiltak som gjør det mulig å bli en arealnøytral kommune*».

Etter NOAs syn er kommunens arealplan det viktigste verktøyet for oppfølging og etterlevelse av byutviklingsstrategien og målet om å bli en arealnøytral kommune.

Arealplanen kan både styre arealbruken til de rette stedene, og sikre byens parker, grønnstruktur, naturverdier og verdifulle karbonlagre mot bit-for-bit-nedbygging.

Høringsforslaget er etter NOAs syn ikke godt nok for å sikre byens parker, grønnstruktur, naturverdier og verdifulle naturlige karbonlagre mot nedbygging og gjøre Oslo til en arealnøytral kommune. Både gjeldende og foreslått arealplan har – særlig i ytre by – altfor grovmaskede arealformål, og mange viktige natur- og friluftslivsområder (grønne arealer) er ikke omfattet av arealformålet «grønnstruktur». «Parkagrensen» (bestemmelse pkt. 13) omfatter dermed på langt nær alle de arealer som bør være omfattet.

Dette åpner for planforslag på grønne arealer som kan være i tråd med arealformålet, men som er i strid med de overordnede målene om arealnøytralitet og bevaring av natur. Når avveininger og politiske beslutninger flyttes ned til enkelt saker, viser all erfaring at bit-for-bit-nedbyggingen vil fortsette. Se eksempler på uavklarte utbyggingsplaner i Oslo som vil ødelegge viktige

naturtyper i saken «Pågående reguleringsaker i Oslo truer viktige naturtyper»

NOA mener arealplanen må prioritere bevaring av de grønne arealene – det må fremgå klart av arealplankartet at gjenværende grønne arealer i byggesonen er uaktuelle for bygge- og anleggstiltak – og med det sette en tydelige ramme for senere saksbehandling av planinitiativer/planforslag, dispensasjonssøknader m.v.

NOA bemerker at hvor de gjenværende grønne arealene i byggesonen finnes er godt kjent og dokumentert. *Naturtyper* kartlegges fortløpende i regi av Bymiljøetaten og er tilgjengelig i Oslo kommunes digitale «[Naturkart](#)». *Friluftslivs-områder* i Oslo, også i hele byggesonen, ble i perioden 2017–2019 kartlagt, beskrevet og verdsatt i et [omfattende og grundig prosjekt](#). *Friluftslivs-områdene*, med detaljert informasjon, er kartfestet og tilgjengelig i Naturbase.

NOAs egen analyse av dette kunnskapsgrunnlaget viser særlig følgende mangler for sikring av grønne arealer i byggesonen som «grønnstruktur»:

- Større sammenhengende områder som Bredtvedtskogen, Holmenkollåsen og skogen sør for Bogstad er ikke sikret som grønnstruktur.
- Viktige hundremeterskoger og friluftslivsområder er ikke sikret som grønnstruktur.
- Mange registrerte, verdifulle naturtyper har ikke i det hele tatt, eller bare delvis, arealformål grønnstruktur.
- Deler av kantsoner langs vassdragene – også registrerte naturtyper – har ikke arealformål grønnstruktur. Enkelte delstrekninger faller helt utenfor arealformålet grønnstruktur.
- Vi viser til [uttalelsens vedlegg 1](#) for en (ikke uttømmende) oversikt over områder som bør endres til arealformål grønnstruktur.

Kommunens fagetat Bymiljøetaten har bedt om «bedre arealmessig sikring av viktige natur- og friluftsområder i byggesonen» ved rulleringen av kommuneplanens arealdel og i flere uttalelser til PBE listet opp en rekke naturområder som behøver bedre sikring mot nedbygging. Anbefalingene og forslagene fra Bymiljøetaten er beklageligvis ikke fulgt opp.

NOA ber om at det gjennomføres et systematisk planvaskarbeid for å endre gjenværende grønne arealer i byggesonen til arealformål «grønnstruktur». Deretter må reguleringsplaner gjennomgås og oppheves eller oppdateres

for å bringes i samsvar med arealplanens arealformål. I lys av kommunens ambisjon om arealnøytralitet må arbeidet gis høyeste prioritet og gjennomføres på en måte som sikrer raskest mulig oppdatering av arealplanens arealformål. Om nødvendig må det gjennomføres en begrenset høring for nye områder som foreslås endret til «grønnstruktur» som følge av planvaskarbeidet.

En systematisk 'planvask' av arealplanens arealformål vil, foruten sikring av grønne arealer for biologisk mangfold, rekreasjon og karbonbinding, bidra til mindre ressursbruk knyttet til 'unødvendige' planforslag. Vi viser til at det i en mange planinitiativer er uenighet mellom forslagsstiller og PBE om planforslaget er i samsvar med (til dels motstridende) overordnede planer. Med en tydelig arealprioritering av grønnstruktur i arealplanen, kan slike planinitiativer unngås og ressurser frigis til de planforslag som er i samsvar med overordnede mål for arealbruken i Oslo.

Behov for helhetlig vern og forvaltning av naturen langs Oslos elvedaler

Oslo markerer seg gjerne som «Den blågrønne byen», med ti elver som forbinder Marka og fjorden. Alle elvedalene har viktige naturverdier, men ingen er vernet etter naturmangfoldloven.

NOA mener det bør lages en verne- og forvaltningsplan for naturen langs vassdragene i Oslo. Planen må både sikre store, sammenhengende naturområder etter naturmangfoldloven, og ta vare på de små rest-områdene av natur gjennom streng regulering etter plan- og bygningsloven. I påvente av verneplan, må all naturen langs vassdragene sikres som grønnstruktur i kommunenplanen. Illustrasjonsfoto fra Dronningfossen, Hoffselve. Foto: NOA

Det haster med å sikre det rike mangfoldet av naturtyper og arter, som er en rest av Oslo-grytas unike biomangfold. Elvedalene fungerer også som viktige nær-rekreasjonsområder for mange mennesker. Man kan være i naturen og samtidig midt i byen. Elvedalene er imidlertid svært sårbare for irreversible inngrep og altfor smale soner av natur langs vannstrengen er sikret gjennom dagens praktisering av plan- og bygningsloven. Mange arter, derav rødlistede, vil forsvinne dersom gjenværende naturbelter innskrenkes ytterligere.

NOA mener det bør lages en verne- og forvaltningsplan som både sikrer store, sammenhengende naturområder etter naturmangfoldloven, og som tar vare på de små rest-områdene av natur gjennom streng regulering etter plan- og bygningsloven. Enhver innskrenking av gjenværende natur langs vannstrengen vil virke negativt inn på artsmangfoldet i elvedalene.

Dette bør være et mål for alle vassdragene i Oslo, selv om utgangspunktet er ulikt når det gjelder omfang, sammenheng og kvalitet på gjenværende naturbelte langs vassdragene.

I påvente av en verne- og forvaltningsplan gir vi i uttalelsen flere forslag til hvordan elvedalenes natur kan sikres bedre i arealplanen:

DEL 2 Hensynssoner for bevaring av naturmiljø i Marka

Om behovet for økologiske korridorer i Marka

NOA ga en [utfyllende faglig begrunnelse](#) for etablering av hensynssone for bevaring av naturmiljø i Marka (økologiske korridorer) ved høringen i 2023.

Siden den gang er behovet for bevaring og restaurering av landskapsøkologiske sammenhenger, i et skoglandskap sterkt fragmentert av flatehogst de siste omtrent 80 årene, aktualisert og dokumentert i flere sammenhenger.

I februar 2024 gikk 167 forskere fra ulike institusjoner sammen om et [bredt forskeropprop](#) der de ba regjeringen gjennomføre registrering og kartfesting av de siste naturskogene innen utgangen av 2025. Ifølge forskerne kan manglende dokumentasjon og betydelig årlig hogst i naturskoger «medføre irreversible tap av naturverdier i norsk skog om ikke en mer komplett kartfesting kommer på plass i nær fremtid». Forskerne peker særlig på betydningen av de gjenværende naturskogene (ikke tidligere flatehogd skog) i et landskapsøkologisk perspektiv.

Med bakgrunn i forskeroppdraget bestilte Regjeringen et naturskogskart som i januar 2025 ble lansert i en første versjon. Naturskogskartet videreutvikles i 2025 og 2026 og [ny versjon skal komme mot slutten av 2026](#).

I februar 2026 ble resultater fra [EcoForest-prosjektet](#) presentert. Forskningsprosjektet har undersøkt langtidseffektene av flatehogst på skogens økosystem og biologiske mangfold, og [forskerne anbefaler](#) at resultatene får betydning for forvaltningen av eksisterende naturskog.

I EcoForest påviste vi at artssamfunnene i naturskog og eldre, tidligere flatehogd skog var forskjellige, og at rødlistede arter primært forekom i naturskogen. For å sikre arters overlevelse og viktige funksjoner arter har, bør bevaring av eksisterende naturskog være en prioritert nasjonal oppgave. Særlig viktig er det å bevare skoger som befinner seg på middels- eller produktiv skogsmark.

I 2026 ga [NIBIO](#), [NINA](#) og [NMBU](#), på oppdrag for Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet, «et oppdatert og helhetlig kunnskapsgrunnlag om hvordan tiltak i skogforvaltningen kan innrettes for å bidra til både økt opptak og redusert utslipp av klimagasser, samt opprettholde eller forbedre økologisk tilstand i skog». I deres rapport konstateres at det «mest effektive tiltaket for å opprettholde og på sikt øke økologisk tilstand i skog vil være å unngå at arealer i god tilstand får redusert tilstand» og det anbefales bl.a. «styrket arealdifferensiering i skogforvaltningen, der skog i god økologisk tilstand skjermes mot inngrep, mens produksjonsrettede klimatilstand konsentreres til allerede påvirket produksjonsskog».

Et illustrerende eksempel på manglende arealdifferensiering og hensyntagen til naturskog i Marka er godkjenningen av selektiv hogst i naturskog sør for Spålen i Ringerike kommune, [også omtalt i NRK](#). Skogområdet er kartlagt og verdsatt som svært viktig naturtype, med et stort mangfold av truede og rødlistede arter. Hogst av slik skog ødelegger viktige leveområder for truet skogsnatur og medfører ytterligere fragmentering av skoglandskapet, i en situasjon der en betydelig, og stadig økende andel av Marka har vært gjenstand for flatehogst.

Som dokumentert i [2023-uttalelsen](#) var de foreslåtte økologiske korridorene allerede sveket da arealplanen var på høring høsten 2023, som følge av hogst av naturskog bare i den korte tiden fra Biofokus gjorde sine analyser høsten 2022 ([Biofokus rapport 2022-115](#)). Situasjonen

har vedvart og siden 2023 er det innenfor de foreslåtte hensynssonene i alternativ 2 gjennomført flatehogst i flere naturskogsområder.

NOA anser at Oslo kommunes forslag om hensynssoner for bevaring av naturmiljø – alternativ 2 – vil kunne bidra til bedre ivaretagelse og noe mer differensiert forvaltning av gjenværende naturskog, og således kunne fremme hensynssonens funksjon som økologisk korridor. Forslaget er klart innenfor rammen for slike soner satt i plan- og bygningsloven og skogbrukslovens markaforskrift.

NOAs vurdering av høringsforslagets alternativ 1 og 2: NOA støtter alternativ 2

I alternativ 1 foreslås buffersoner på 100 meter rundt kartlagte naturtyper, områder vernet etter naturmangfoldloven og markalovens friluftsområder, og i tillegg 30 meter buffersone rundt vassdrag i Marka. Alternativ 1 har etter NOAs syn klare mangler:

- Alternativet omfatter ikke søknader om hogst
- Alternativets retningslinje vektlegger ikke økologisk sammenheng og ivaretar ikke sammenhengende naturområder (spredningskorridorer)
- For områder vernet etter naturmangfoldloven regulerer naturmangfoldloven § 49 det samme.
- For kantsoner langs vann og vassdrag ivaretar vannressursloven langt på vei samme hensyn.

Når alternativ 1 ikke avgrenser sammenhengende områder, og heller ikke omfatter søknader om hogst, tilfører alternativet lite av verdi for områdenes funksjon som økologisk korridor.

I alternativ 2 foreslås sammenhengende hensynssoner (økologiske korridorer) med en geografisk avgrensning basert på [Biofokus rapport 2022-115](#). Avgrensningen av hensynssonen er lik den som var på høring i 2023 (2023-forslaget).

Når det gjelder retningslinjene, merker vi oss at ordlyden er kortet ned og endret sammenliknet med 2023-forslaget. Endringene har gjort retningslinjene uklare og upresise, og mindre egnet til å bidra til hensynssonens formål.

NOA støtter opprettelse av en hensynssone etter alternativ 2, fremfor alternativ 1, men ber om at retningslinjene til alternativet utformes i samsvar med ordlyden i 2023-forslaget:

Innenfor sonen skal det tas særlige hensyn til naturmiljø og biologisk mangfold. Ved søknad om tiltak eller hogst, jf. forskrift om skogbehandling og skogsdrift i Oslo og nærliggende kommuner, skal

hensynet til naturmiljø tillegges særlig stor vekt.

Ved søknad om tiltak eller hogst skal det sikres et godt beslutningsgrunnlag om naturverdier, med særlig vekt på det berørte områdets funksjon som økologisk korridor og for sammenhengen mellom viktige områder for biologisk mangfold (kartlagte naturtyper, verneområder m.m.). Disse funksjonene skal ikke svekkes.

Nye landbruksveier og større nye turveier og løyper bør unngås. Dersom slike tiltak vurderes skal de søkes plassert slik at de gir minst mulig skade for naturmiljøet.

Planbeskrivelsen er upresis og bør oppdateres

Sammenholdt mot planbeskrivelsen i 2023-forslaget er planbeskrivelsen av 2026 kortet kraftig ned og gjort mindre konkret og presis. Planbeskrivelsen gir i svært liten grad utdypende veiledning til å forstå bakgrunn og begrunnelse for hensynssonen med retningslinjer.

NOA fremmer derfor forslag om at omtalen i planbeskrivelsen erstattes av omtalen slik den lød i [planbeskrivelsen av 2023 \(s.48\)](#).

Alle de hørte alternativene, både i 2026-høringen og i 2023-høringen er innenfor kommunens hjemmel etter plan- og bygningsloven

2026-forslagets alternativ 2 for hensynssoner i Marka er klart innenfor de rammer plan- og bygningsloven fastsetter for hensynssone naturmiljø i kommuneplanens arealdel (både mht det foreslåtte omfanget og mht foreslåtte retningslinjer), ref. pbl 11-8 tredje ledd bokstav c, tredje og fjerde avsnitt.

Også forslaget om hensynssone med retningslinjer i 2023 var innenfor kommunens hjemmelsgrunnlag, jfr. [juridisk notat](#) til NOAs 2023-uttalelse.

Det bør utarbeides en instruks som beskriver hvordan retningslinjen skal praktiseres

Dersom høringsforslaget med retningslinjer etter alternativ 2 eller med en ordlyd som i 2023-forslaget vedtas, kan det spørres hvilken praktisk betydning retningslinjen vil få for hva som kan tillates av planforslag, tiltak og hogst innenfor hensynssonen.

I utgangspunktet vil retningslinjene kunne ha betydning for alle enkeltnormer der kommunen er gitt en skjønnsmyndighet, men vi vil her særlig trekke frem hvordan retningslinjen bør innvirke på søknader om hogst etter markaforskriften § 7.

Nå pålegger markaforskriften § 7 allerede kommunen, ved en søknad om hogst, å vurdere om hogsten "kan føre med seg vesentlig ulempe", bl.a. for naturmiljø, samtidig som det sies noe mer om hva kommunen skal bygge på ved vurderingen. Hvis det fastsettes retningslinjer som foreslått i 2023-forslaget eller 2026-forslagets alternativ 2, må dette naturlig forstås slik at det skjerper vurderingen i forhold til normalsituasjonen etter § 7. Praktisk betyr dette et krav om at det skal legges særlig vekt på å ivareta områdets funksjon som økologisk korridor. I tillegg skjerpes kravet til underlag for vurderingen, med et krav om godt/tilstrekkelig beslutningsgrunnlag som angitt i 2023-forslagets andre kulepunkt første punktum, og i 2026-forslagets alternativ 2 annet punktum. På tilsvarende måte vil retningslinjen kunne virke skjerpende ved anvendelse av markaloven og annet lovverk der kommunen er gitt en skjønnsmyndighet.

Uavhengig av om ordlyden av 2026 eller ordlyden av 2023 vedtas, bør det utarbeides en instruks som klargjør hvorledes retningslinjen skal innvirke på kommunens (landbrukskontorets) saksbehandling av søknader om hogst etter markaforskriften innenfor hensynssonen. Vi bemerker her at utarbeidelse av instruks til landbrukskontoret allerede er et tiltak i Oslo kommunes [handlingsplan for biologisk mangfold](#).

En instruks må blant annet klarlegge hva som er et godt/tilstrekkelig beslutningsgrunnlag og hvordan kommunen skal vurdere påvirkningen av en omsøkt hogst på områdets funksjon som økologisk korridor. En instruks bør også gi veiledning om hvilke forhold som bør inngå i vurderingen av «vesentlig ulempe» for naturmiljøet.

En instruks bør videre presisere at det skal gjøres reelle vurderinger av naturmangfoldlovens forvaltningsprinsipper, jf. nml. §§ 8-12, herunder særlig av samlet økosystembelastning og føre-var-hensyn og at Bymiljøetatens fagmiljø alltid skal gis anledning til å gi sine biologisk-faglige og landskapsøkologiske vurderinger til søknader om hogst.

Mulige følger av retningslinjen ved kommunens vurdering av søknader om hogst i hensynssonen kan være krav om supplerende biologiske registreringer der beslutningsgrunnlaget er utilstrekkelig, foruten innvirkning på hvorvidt kommunen vil nekte hogst eller gir pålegg om hvordan hogsten skal gjennomføres, jf. markaforskriften § 7 annet ledd.

NOA fremmer derfor følgende forslag om tillegg til planbeskrivelsen:

Behov for videre arbeid: Bymiljøetaten og Plan- og bygningsetaten gis i oppdrag, i samarbeid med landbrukskontoret og andre relevante etater, å utarbeide en instruks til landbrukskontoret for hvorledes den vedtatte hensynssone for bevaring av naturmiljø i Marka (H560) med retningslinjer skal følges opp ved saksbehandling etter markaforskriften.

NOAs forslag om økologiske spredningskorridorer med strengere forvaltning

Basert på tilgjengelig kunnskap om skogtilstand og naturverdier, og NOAs mangeårige erfaring med hogstsaker og vernesaker i Marka, har NOA gått opp og identifisert – i felt – særlig viktige spredningskorridorer i Oslo kommune. Ut fra dette vil vi foreslå opprettelse av korridorer i Marka for dette formålet, med et tydelig og strengt forvaltningsregime.

Vårt forslag om spredningskorridorer sammenfaller i all hovedsak med korridorene av-

grenset i [Biofokus rapport 2022–115](#), men utgjør et betydelig mindre areal. Korridorene binder sammen eksisterende verneområder, naturtyper og andre biologisk viktige områder der dagens skogstilstand gir størst potensial for utvikling av egnede livsmiljøer på kort og lang sikt.

En forutsetning for NOAs spredningskorridorer er at korridorene underlegges en tydelig og streng skjøttsel-/forvaltningsplan der kun tiltak som reelt forbedrer den økologiske tilstanden kan tillates. Innenfor NOAs korridorforslag bør følgende regler praktiseres:

- Kjerneområder og naturtyper: Urørt
- Naturskog: Urørt / svært forsiktig plukkhogst
- Planteskog: Restaurering
- Korridorene omfatter en buffersone hvor det kun tillates forsiktig plukkhogst, og avtagende inn mot kjernen.
- Naturrestervater og friluftslivsområder: Samme forvaltning som øvrige verneområder

Oppsummering

NOA anbefaler Oslo kommune å vedta et alternativ for økologiske korridorer som i størst mulig grad styrker skognaturen og hensynet til biologiske og landskapsøkologiske kvaliteter innenfor hensynssonen.

Primært NOA-standpunkt:

- Vedta NOAs alternative forslag, med en innretning som gir hjemmel for de foreslåtte rammer for skjøttsel, restaurering og bevaring.

Subsidiært NOA-standpunkt, hvis behov for nærmere utredning av hvordan NOAs forslag kan gjennomføres:

- Vedta 2023-høringens planbeskrivelse og retningslinjer
 - (evt.) Vedta 2026-høringens alternativ 2
- Tilføy følgende tillegg i planbeskrivelsen:

Behov for videre arbeid: Plan- og bygningsetaten og Bymiljøetaten gis i oppdrag å utrede muligheten for å etablere egne spredningskorridorer med et strengere forvaltningsregime i særskilt viktige deler av hensynssone H560 i Marka; f.eks ved å regulere vedkommende område som naturvernområde etter pbl. § 12–5 nr. 5.

Uavhengig av om NOAs primære eller subsidiære standpunkt vedtas, bør følgende tilføyas i planbeskrivelsen:

Behov for videre arbeid: Bymiljøetaten og Plan- og bygningsetaten gis i oppdrag, i samarbeid med landbrukskontoret og andre relevante etater, å utarbeide en instruks til landbrukskontoret for hvorledes den vedtatte hensynssone for bevaring av naturmiljø i Marka (H560) med retningslinjer skal følges opp ved saksbehandling etter markaforskriften.

NOAs uttalelse til høring av kommuneplanens arealdel 2026–2040, Hurdal kommune

Oppsummert ber NOA kommunen:

1. Vedta mål om arealnøytralitet for kommunens videre arealbruk
2. Gjennomgå planreserven i lys av et mål om arealnøytralitet
3. Oppheve reguleringsplanen for «Melbylia etappe 1» og tilbakeføre dette og det tilgrensende området avsatt til fremtidig fritidsbebyggelse (FB8) til LNFR-formål
4. Ta ut foreslått areal for idrettsformål (isbane-aktivitet) på Hurdalsjøen av arealplanen

Nedbygging av natur truer naturmangfoldet og forsterker klimakrisen

Endringer i arealbruk, som nedbygging av natur, er [«den største trusselen mot truede arter i Norge og verden og en stor kilde til utslipp av klimagasser»](#).

Nedbygging av natur medfører både tap/forringelse av leveområder og oppstyking av gjenværende leveområder (fragmentering). Arealendringer som nedbygging, er [den klart viktigste negative påvirkningsfaktoren for truede arter](#) og også [den alvorligste årsaken til at naturtyper blir rødlistet](#).

Nedbygging av natur fører samtidig til direkte utslipp av klimagasser og reduksjon av naturlige karbonlagre både på kort og lang sikt. Det regjeringsoppnevnte Klimautvalget 2050 [slo fast](#) at «Klimakrisen løses ikke hvis ikke også naturkrisen blir løst. Ytterligere nedbygging av natur og arealer må begrenses».

Vi kan dessverre ikke se at Hurdal kommunes revisjon av arealplanen bidrar tilstrekkelig til å stanse tapet av natur eller å bevare de naturlige karbonlagre.

NOAs MERKNADER

1) NOA ber Hurdal kommune vedta mål om arealnøytralitet

Uten konkrete mål for arealbruk, vil hverken den eller fremtidige arealplanrevisjoner ha insentiv til å adressere det betydelige forbruk av natur som kommunens planreserve legger til rette for.

NOA ber kommunen inkludere mål om arealnøytralitet i planbeskrivelsen, i tråd med forslag til ny regional areal- og mobilitetsplan for Oslo og Akershus (Ramp). Arealnøytralitet vil si

at kommunen i utgangspunktet skal unngå nedbygging av naturområder, men dersom en likevel må bygge ned noe, må dette kompenseres i form av restaurering av allerede ødelagt natur.

Grå arealer i kommunen må kartlegges og nødvendig ny arealbruk må ved revisjon av denne og fremtidige arealplaner, styres mot slike områder.

2) NOA ber kommunen gjennomgå planreserven i lys av et mål om arealnøytralitet

Arealplan-forslagets uløste problem er den store planreserven. Ifølge planbeskrivelsen – og [fylkeskommunens arealregnskap](#) – har Hurdal kommune betydelige arealreserver i gjeldende planer. Planreserven utgjør et samlet areal på 3 685 dekar, noe som vil innebære at kommunens bebygde/omdisponerte areal (3 506 dekar) vil dobles (!) dersom alle planer realiseres. Av planreserven består kun 42 dekar av allerede bebygde («grå») arealer, mens skog utgjør nesten 3 300 dekar og jordbruksareal/innmarksbeite utgjør rundt 200 dekar.

Vi merker oss at revisjonen av arealplanen inneholder følgende grep/tiltak som påvirker planreserven:

1. Planvask av *reguleringsplaner* eldre enn 10 år uten igangsatt utbygging (eget vedlegg til høringen)
2. Planvask av *arealformål* (eget vedlegg til høringen: «Administrasjonens vurdering av områder hvor arealformålet foreslås endret»)
3. Innkomne *arealinnsnitt*

Det er positivt at kommunen har gjennomført planvask, både av eldre reguleringsplaner og arealer avsatt til fremtidig utbygging, men resultatet i form av reduksjon i kommunens planreserve er lite ambisiøst på naturens og klimaets vegne. Planvask-arbeidet ser ut til å ha bidratt til en god opprydding i åpenbart uhensiktsmessige planer, men arealene som står for de største delene av planreserven er videreført. Eksempelvis utgjør areal avsatt til ny fritidsbebyggelse om lag 1/3 av planreserven.

NOA ber om at planreserven gjennomgås på ny i lys av mål om arealnøytralitet.

3) Reguleringsplanen for «Melbylia etappe 1» og området avsatt til fremtidig fritidsbebyggelse ved Melbylia (FB8) må tas ut av planen og endres til LNFR-formål

Av arealet avsatt til fritidsbebyggelse er områdene ved Melbylia det desidert største (se figur 1) og utgjør samlet rundt 900 dekar. Der den eksisterende fritidsbebyggelsen i området ligger i tilknytning til vei, vil planene for Melbylia innebære omfattende feltutbygging inn i et nå inngrepsfritt og sammenhengende skogområde.

NOA ber om at reguleringsplanen for «Melbylia etappe 1» oppheves og at dette og områdene nord/øst for dette (FB8) tilbakeføres til LNFR-formål.

Vi minner om at kommunen erstatningsfritt kan omregulere gamle reguleringsplaner tilbake til LNFR-formål, så lenge det ikke er gitt byggetillatelse.

4) Areal for idrettsformål (isbane) på Hurdalsjøen en må tas ut av planen

Vi viser til pkt 6.32 Hurdalsjøen (idrettsanlegg) som beskrives slik i høringsdokumentet:

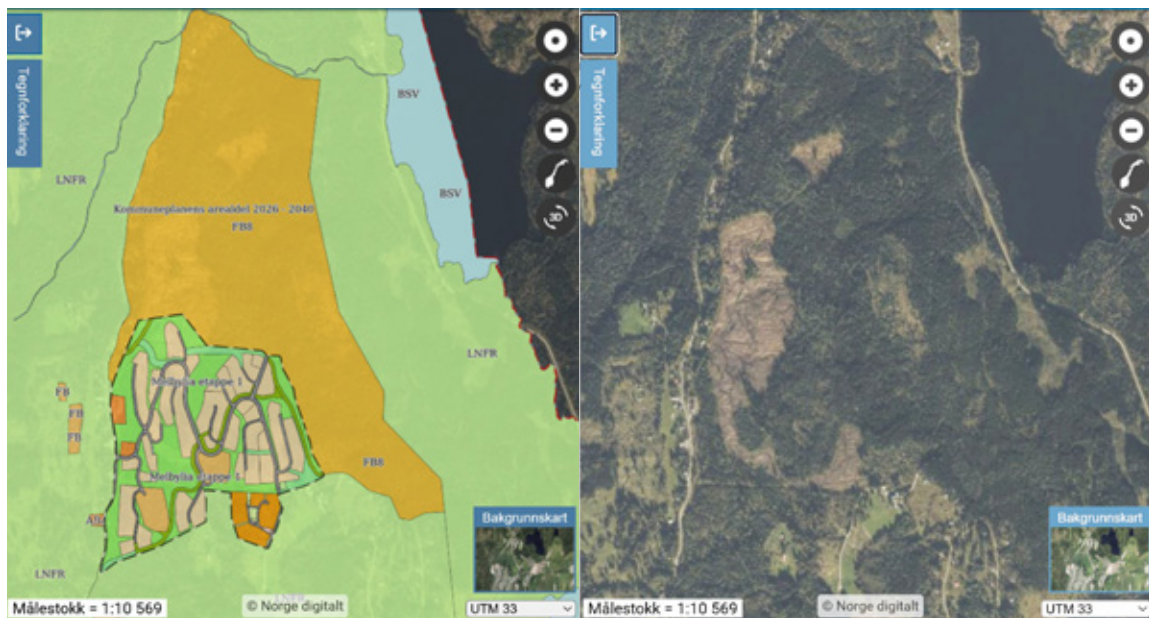
Det er fremmet innspill om å spesifisere arealbruken for deler av Hurdalsjøen og Skrukkelisjøen innenfor hovedformålet bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone, ved å legge inn formålet idrettsanlegg. Innspillet er begrunnet i ønske om å legge til rette for isbaneaktivitet. Samtidig innebærer foreslått underformål en bre-

dere arealavklaring enn kun vinterbasert isbane, da dette i utgangspunktet kan åpne for flere typer aktivitet innenfor formålet.

Videre fremgår det at et «arealformål som dette kan skape presedens for videre aktivitet, arrangementer, tekniske installasjoner, motorisert aktivitet eller annen kommersiell bruk dersom rammene i en detaljregulering ikke er svært tydelig avgrenset».

I arealplanforslagets konsekvensutredning fremgår det at kunnskapsgrunnlaget om virkningene av foreslått arealbruk for naturmangfoldet er begrenset:

For Hurdalsjøen vil endret arealbruk kunne medføre økt risiko for påvirkning på vannmiljø, naturmangfold og vannkvalitet, avhengig av framtidig bruk og aktivitet. Kunnskapsgrunnlaget for konsekvensene av et permanent endret arealformål vurderes som begrenset. Det foreligger ikke tilstrekkelig dokumentasjon i innspillet til å vurdere påvirkning på fugleliv, akvatisk miljø, gyteområder, naturmangfold eller økologisk tilstand etter vannforskriften. Dersom arealformålet i praksis åpner for aktivitet også utenom vinterseongen, kan dette medføre økt forstyrrelse i perioder som er særlig sårbare for naturmangfoldet, herunder hekkeseong, trekkperioder for fugl og annen sesongavhengig bruk av vann- og strandsoneområdene. Dette må utredes nærmere. (vår understreking)

Figur 1: Området for fritidsbebyggelse ved Melbylia innebærer ny feltbebyggelse over store skogområder. Skjerm bilde fra NIBIOs Kilden.

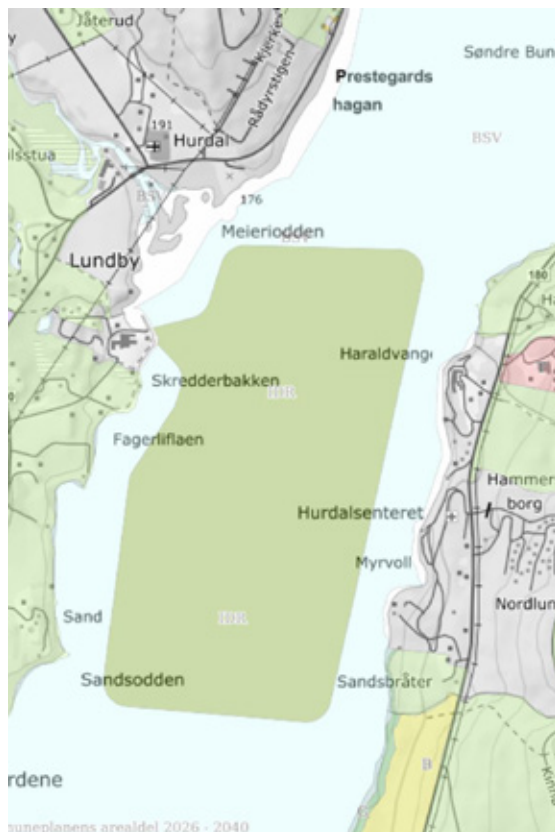
NOA stiller spørsmål ved om konsekvensutredningen gir politikerne det beslutningsgrunnlag som plan- og bygningsloven og konsekvensutredningsforskriften forutsetter er nødvendig for å kunne ta stilling til om det foreslåtte arealet i det hele tatt er egnet for formålet.

Foreslått aktivitet vil også ha store konsekvenser for friluftslivsaktiviteter og rekreasjon, jf. [kommuneadministrasjonens saksfremlegg](#) av 02.12.2025, gitt til kommunestyret i forkant av kommunestyrets vedtak 03.12.2025 om tillatelse til etablering og bruk av midlertidig isbane på Hurdalsjøen i perioden januar– mars 2026:

Høringsuttalelsene viser tydelig og gjennomgående motstand fra privatpersoner, lokale organisasjoner og sentrale fagmyndigheter. Det er særlig fremhevet at tiltaket vil medføre betydelig støy, brukskonflikter og negative konsekvenser for friluftslivet i et område med høy rekreasjonsverdi for innbyggere og besøkende.

Den omsøkte aktiviteten vil primært gi nytte og opplevelsesverdi for en begrenset gruppe brukere som deltar i kjøringen. Samtidig viser høringsinnspillene at Hurdalsjøen i vinterhalvåret brukes av et langt større antall innbyggere og besøkende til stillere og ikke-motoriserte aktiviteter som ski, skøyter, isfiske, turgåing og opphold langs iskanterne. For disse brukerne vil støy, aktivitetens omfang og redusert tilgang til etablerte bruksområder kunne oppleves som en klar forringelse av rekreasjonsverdien. Tiltaket vil dermed ha positiv effekt for få, men potensielt negative konsekvenser for et bredt flertall av dagens brukere.

NOA ber om at forslaget tas ut av arealplan-forslaget, subsidiært at det gjennomføres en grundig konsekvensutredning av områdets egnethet før politisk behandling.

Området avsatt til idrettsaktivitet på Hurdalsjøen er markert med grønnfarge midt i bildet. Skjerm bilde fra NIBIOS Kilden.

REGULERINGSPLANER

INNLEDNING

I denne delen kan dere lese om hvordan NOA og lokallagene arbeider for å hindre naturødeleggende utbyggingsforslag.

Mange av planforslagene vi beskriver her, er helt eller delvis i konflikt med arealformålet i kommuneplanens arealdel. Det er altså ikke vurdert på et overordnet nivå om det er riktig å prioritere utbygging i området, eller om andre områder kunne vært bedre egnet. Likevel tillater kommunene ofte at slike forslag kommer inn i en ordinær prosess for utarbeidelse av regulerings-

plan. Når utbyggingsforslag vurderes enkeltvis og ikke i et overordnet perspektiv, har vi en sikker oppskrift på fortsatt bit-for-bit nedbygging.

Selv om vi fra NOAs side ønsker å bruke mer tid på tidligere stasjoner (kommuneplanens arealdel) og mindre tid på reguleringsplaner – er vi samtidig nødt til å ha et våkent øye til hvilke planforslag som fremmes, fordi kommunene kan tillate utbyggingsforslag i natur i strid med overordnet plan. Her har vi i Naturvernforbundet en viktig rolle som vaktbikkje.

Kampen om Hurummarka

Chemring Nobel AS og planene om Europas største militære sprengstoffabrikk.

De som har levd ei stund, husker kanskje at det på 1980-tallet var på tale å bygge hovedflyplass for Østlandet i Hurummarka. I areal og omfang er planene for ny sprengstoffabrikk sammenlignbare med hovedflyplassplanene. Flyplass-saken var 1980-tallets store miljøkamp i Hurum. Den førte til stiftelsen av Naturvernforbundets lokalag her i 1985. Og nå er altså Hurummarka nok en gang i fare.

Bakgrunnen for saken

I oktober 2024 la regjeringa fram et [«Veikart for økt produksjonskapasitet i forsvarsindustrien»](#). Å øke produksjonen av militære høyeksplosiver var her et uttalt mål.

Den eneste produsenten av slike høyeksplosiver i Norge (og bare én av to slike produsenter i Europa) er bedriften Chemring Nobel AS på Engene ved Sætre i Hurum. [Her produseres de svært kraftige eksplosivene HMX, RDX og NTO](#).

Det har vært sivil sprengstoffindustri på Engene siden 1876. Fabrikken ble etter hvert en del av Dyno-konsernet. Den sivile sprengstoffproduksjonen ble avvika i 1976. Bedriften Dyno Nobel videreførte en mindre produksjon av militære høyeksplosiver. Denne ble i 2007 overtatt av det Britiske selskapet Chemring Group PLC og datterselskapet Chemring Nobel AS.

I 2024 henvendte Forsvarsdepartementet seg til Chemring for å undersøke mulighetene for å etablere en helt ny, og langt større sprengstoffa-

brikk. På oppdrag fra departementet begynte Forsvarsbygg og Norconsult i samarbeid med Chemring å utarbeide en mulighetsstudie for ny fabrikk. I denne inngikk også ei lokaliseringsanalyse.

[I februar 2025 la departementet fram mulighetsstudien for formannskapet i Asker kommune](#). Det ble da opplyst at det mest aktuelle lokaliseringsalternativet var Hurummarka, lengst sør på Hurumlandet, nær tettstedet Tofte. Da omfanget og konsekvensene av planene ble kjent, utløste det svært sterke reaksjoner fra mange.

Arealkrevende industrietablering

Den planlagte fabrikken er den mest arealkrevende industrietableringa i Norge i nyere tid (kraftproduksjonsanlegg unntatt). Årsaken er at eksplosjonsfaren nødvendiggjør lang avstand mellom de ulike delene av anlegget. Fabrikken vil også omfattes av noen av landets strengeste sikkerhetstiltak, og være underlagt sikkerhetsloven på lik linje med militære anlegg.

Ifølge mulighetsstudien vil en slik fabrikk kunne få et «direkte fotavtrykk» på 1,5 km². Det omfatter blant annet bygninger, veier, tankanlegg, rørgater og andre tekniske installasjoner. Dette «direkte fotavtrykket» vil imidlertid fordeles utover et hele 4,5 km² stort område, som må gjerdes inn og avspærres med doble sikkerhetsgjerder, med tilhørende hogstgater og overvåkningstårn.

Natur eller bomber? Det er veivalget som Hurummarka nå står ovenfor. Foto: Lovise Tokle Rannekleiv/Folkeaksjonen for Hurummarka.

Hurummarka er et viktig natur- og friluftsområde lengst sør i storkommunen Asker med 100 000 innbyggere. Området er generelt lite påvirket av tekniske inngrep og har et svært kupert terreng. Foto: Lovise Tokle Rannekleiv/Folkeaksjonen for Hurummarka.

Konsekvenser for natur og friluftsliv

En ny sprengstoffabrikk vil fullstendig forandre Hurum for all framtid. I praksis vil hele den søndre delen av Hurummarka bli et industriområde. Det enorme industrianlegget vil skape en økologisk barriere mellom den søndre og den nordre delen av marka. Friluftslivet i området vil også bli sterkt skadelidende.

Området er i dag nesten i sin helhet et ubebygd LNF-område eid av Statskog, hvor det drives aktiv skogsdrift. Det sterkt kuperte terrenget er et lappetteppe av åser og daler, naturskog og produksjonsskog, vann, våtmark og myr.

Deler av området har store naturverdier i form av gammelskog og naturskog, samt leve- og hekkeområder for mange fuglearter (blant annet storfugl og natteravn). Mye av området er også dekket av myr.

Produksjonsanlegget vil påvirke et langt større område enn 4,5 km². Infrastrukturen rundt anlegget krever også uttak av vann fra oppdemte innsjøer, etablering av to nye høyspentledninger, samt omfattende nybygging og oppgradering av omkringliggende veinett.

Anlegget forventes å sysselsette flere hundre ansatte og vil ha døgnkontinuerlig produksjon. Trafikk, støy, lysforurensning og lukt vil påvirke natur og friluftsliv i et svært stort område. Planområdet omfatter et hele 15 km² stort område.

Plangrense i forslaget til planprogram. Området er ca 15 km².

Konsekvenser for Oslofjorden

Foruten svært store negative konsekvenser for natur og friluftsliv i Hurummarka, medfører denne typen sprengstoffproduksjon også miljøskadelige utslipp til sjø. Et «worst case scenario» antyder årlige utslipp på 200 tonn nitrogenforbindelser – etter rensing. Som kjent er for stor tilførsel av nitrogen en av de aller viktigste årsakene til Oslofjordens dårlige miljøtilstand.

Produksjonen medfører også ei rekke andre utslipp, blant annet av svovelforbindelser, syrerester, suspendert stoff, kjemisk oksygenforbruk og ymse miljøgifter, som det foreløpig ikke foreligger noen utredning om konsekvensene av.

Norsk institutt for vannforskning (NIVA) utarbeida en rapport til mulighetsstudien som nesten utelukkende tok for seg nitrogenutslipp. På oppdrag fra Naturvernforbundet har Hisøy Miljø AS utarbeida [en kritisk gjennomgang av NIVA-rapporten](#), og påpekt ei rekke faglige svakheter ved den.

Eutrofiering med nitrogenforbindelser har ført til en voldsom oppblomstring av lurv langs kysten av Hurumlandet. Bildet viser artikkelforfatteren i ferde med å svømme inn i lurv ved naturreservatet Tofteholmen (som Naturvernforbundet eier) – rett utafor der det planlegges utslipp fra en ny sprengstoffabrikk. Foto: NiHR.

Et splitta lokalsamfunn

Chemring-saken er svært konfliktfylt. Den har skapt splittelse i lokalpolitikken og lokalsamfunnet i Hurum. Mange ønsker fabrikken velkommen, fordi det loves nye arbeidsplasser i en del av kommunen der Tofte cellulosefabrikk tidligere var den viktigste hjørnesteinsbedriften. Celluloseindustrien ble nedlagt i 2013, og mange lengter tilbake til tida da det var trygge industriarbeidsplasser på Tofte.

Andre mener derimot at prisen naturen, friluftslivet og Oslofjorden må betale for disse arbeidsplassene er altfor høy. Mange er kritiske til prosessen rundt mulighetsstudien og lokalise-

ringsanalysen. Naturvernforbundet har gått disse grundig etter i sømmene. Alt tyder på at man på forhånd hadde bestemt seg for at det kun var det såkalte Tofte-alternativet som var aktuelt, og premissene for mulighetsstudien var nøye formulert for å ende opp med nettopp Tofte-alternativet som konklusjon.

Det lokale motstanden mot industriplanene i Hurummarka er stor. Foto: Lovise Tokle Rannekleiv/Folkeaksjonen for Hurummarka.

Bekreftelsen på dette kom i forslaget til planprogram, hvor det sies rett ut at det er uaktuelt å utrede andre alternative lokaliseringer enn Tofte-alternativet. Dette er for øvrig i strid med konsekvensutredningsforskriften til plan- og bygningsloven, hvor det å utrede «realistiske og relevante» alternativer er et krav.

Allerede før både mulighetsstudien, lokaliseringsanalysen og planprogrammet var ferdig, begynte omfattende forberedelser til utredninger for en planbeskrivelse og konsekvensutredning på Tofte, i form av blant annet grunnundersøkelser og registreringer av naturmangfold og kulturminner.

Svært mange er av den oppfatning av planprosessen så langt har vært en skinnprosess, der det sentrale spørsmålet, lokaliseringsspørsmålet, allerede var avgjort på forhånd. Dette har skapt sinne, frustrasjon og motstand. Naturvernforbundets lokallag i Hurum og Røyken har fått merke det, gjennom nesten en dobling av antall medlemmer fra 2024 til 2025. Naturvern-

forbundets underskriftskampanje mot planene samla 5300 underskrifter fram til underskriftene ble overlevert til Forsvarsdepartementet høsten 2025, og har siden fått over 1000 ytterligere underskrifter.

Demonstrasjon ved Stortinget 3. september 2025. Samme dag ble 5300 underskrifter mot Chemring-planene overlevert til Forsvarsdepartementet. Foto: NiHR.

Mangfoldig engasjement

Arbeidet mot sprengstoffindustri i Hurummarka har engasjert langt flere enn Naturvernforbundets medlemmer. På et tidlig tidspunkt tok lokale innbyggere initiativ til ei Facebook-gruppe, som fikk flere tusen følgere. Engasjerte personer med tilknytning til denne gruppa danna etter hvert ei «aksjonsgruppe». Flere i gruppa var tilknyttet Natur & Ungdom.

Etter kort tid ble denne aksjonsgruppa midlertidig organisert som ei sjølstendig arbeidsgruppe under Naturvernforbundets lokallag. I februar 2026 stifta aksjonsgruppa sin egen organisasjon – [«Folkeaksjonen for Hurummarka»](#).

Mange vil også ha fått med seg at ei gammel og forlatt Heimevernshytte i kommunalt eie i Hurummarka har vært ulovlig okkupert av maskerte aksjonister siden påsken 2026. Aksjonistene kaller seg «Knus krigsmaskinen». Denne sivile ulydighetsaksjonen er helt uavhengig av både Naturvernforbundet og Folkeaksjonen for Hurummarka.

Faksimile fra VG (26.04.2026). Maskerte okkupanter har inntatt et forlatt kommunalt bygg i Hurummarka for å gjøre motstand mot den planlagte forsvarsindustrien.

Tidslinje over utviklinga av saken

Chemring-saken har nå pågått i snart to år, og har rukket å bli omfattende og kompleks. Nedenfor gis en kronologisk oversikt over noen hovedpunkter i utviklinga av saken:

- 2024: Norconsult starter arbeidet med mulighetsstudie og lokaliseringsanalyse.
- Februar 2025: Forsvarsdepartementet orienter Asker formannskap om mulighetsstudien.
- Mars 2025: Lokalpolitiske standpunkt om Chemring-planene ved Tofte tas. Et klart flertall i kommunestyret støtter planene.
- April 2025: Naturvernforbundet og aksjonsgruppa arrangerer folkemøte om Chemring-planene på Tofte. Flere partiledere og stortingspolitikere deltar.

Folkemøte på Tofte i april 2025. Flere partiledere og stortingspolitikere deltok. Skolens gymsal var fylt til bristepunktet. Foto: Lovise Tokle Rannekleiv/Folkeaksjonen for Hurummarka.

- Mai 2025: Arrangement med kunstneriske opptredener, befaringer og overnatting i Hurummarka.
- Juni 2025: Regjeringa legger fram den endelige mulighetsstudien, og går inn for lokalisering i Hurummarka.
- Sommeren og høsten 2025: Politisk arbeid og Chemring-saken som valgkamp-sak for flere partier. Naturvernforbundet, Den norske turistforening og Norges jeger- og fiskerforbund gjennomfører to møter med Forsvarsdepartementet om saken.
- September 2025: Demonstrasjon ved Stortinget og overlevering av 5300 underskrifter til Forsvarsdepartementet.
- Høsten 2025: Møter med partiene på Stortinget for å be om gjennomføring av en ny og reell mulighetsstudie og lokaliseringsanalyse. Naturvernforbundets krav: Ny forsvarsindustri må lokaliseres der de negative konsekvensene for natur- og friluftsliv er minst.
- Desember 2025: Asker kommunestyre vedtar

å be om at reguleringsplanen for ny sprengstoffabrikk skal være en statlig, og ikke en kommunal, arealplan. Staten ved kommunaldepartementet skal dermed vedta planen, og planvedtaket kan ikke påklages.

- 11. desember 2025: Chemring-saken debatteres på Stortinget.
- Januar 2026: Staten ved kommunaldepartementet overtar formelt ansvaret for reguleringsplanen.
- Februar 2026: MDG, Rødt og SV på Stortinget fremmer forslag om vern av Hurummarka.
- April 2026: Forslag til planprogram legges ut til høring. Det skaper reaksjoner at flere av de sentrale premissene for planarbeidet er endra – premisser som i enda sterkere grad fører til at kun Tofte-alternativet sies å være aktuelt.
- Mai 2026: Chemring-saken debatteres på nytt på Stortinget. Også partier som mener fabrikkene bør bygges i Hurum erkjenner at prosessen ikke har vært god.
- Mai 2026: Forsvarsbygg og Norconsult avholder informasjonsmøter på Tofte som fører til frustrasjon blant mange, fordi nesten ingen spørsmål fra salen blir besvart, og fordi de politiske beslutningstakerne ikke er til stede.
- Juni 2026: Høringsfristen for planprogrammet går ut, og nærmere 1200 høringsuttalelser kommer inn innen fristen.
- Høsten 2026: Naturvernforbundet arbeider for å påvirke Asker kommunes uttalelse til planprogrammet.
- September 2026: Asker kommune vedtar sin uttalelse til planprogrammet. Kommunen krever likeverdig utredning av et annet lokaliseringalternativ i Hurum.

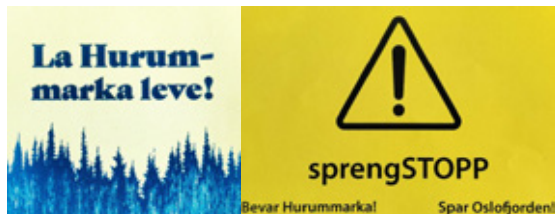
Lokallaget har arrangert flere naturkartleggingsturer i planområdet. Her studeres nålelav på en gammel furustamme. Foto: NiHR.

Status for saken og Naturvernforbundets videre arbeid

I skrivende stund (oktober 2026) venter vi på at kommunaldepartementet skal vedta planprogrammet. Parallelt med dette foregår, så vidt vi veit, arbeidet med konsekvensutredning og planbeskrivelse for en fabrikk ved Tofte for fullt. Begge ventes å foreligge før jul.

Da saken var i sin innledende fase, arbeida Naturvernforbundet for å overbevise politiske beslutningstakere, både lokalt og sentralt, om at en ny mulighetsstudie og lokaliseringsanalyse burde utarbeides. Vi krevde bedre begrunnelser for ei rekke av premissene, særlig det såkalte «reisetidsargumentet». Dette gikk ut på at nærhet til Chemrings eksisterende fabrikk – legg på Sætre ble vektlagt uforholdsmessig tungt i lokaliseringsanalysen. Vi krevde også bedre utredninger av mulige alternative lokaliseringer på såkalte «grå arealer», og at konsekvenser for natur, miljø og friluftsliv måtte vektas tyngre i valget av lokalisering.

For Naturvernforbundet har ikke denne saken dreid seg om et «for eller mot forsvarsindustri». Vi erkjenner at det er et bredt flertall på Stortinget for økt produksjon av militære høyeksplosiver. For oss har derfor saken dreid seg om lokalisering. Slik industri kan ikke etableres uten at det får negative konsekvenser for natur, miljø og friluftsliv, men disse negative konsekvensene må begrenses mest mulig.

Klistremerker som er å se overalt på Tofte og i Hurum i disse dager.

Etter at det har blitt klart at det ikke er politisk realisme i å få gjennomslag for kravet om ny mulighetsstudie og lokaliseringsanalyse, har Naturvernforbundet derfor tatt til orde for å utrede lokaliseringsalternativer innafor de premissene og kriteriene som er lagt til grunn i planprogrammet. Det gjelder først og fremst det såkalte «Område 4 Vardåsen».

Dette området ligger også i Hurummarka, men i utkanten, snarere enn midt i marka. Deler av området er allerede tungt påvirket av inngrep i form av to høyspentlinjer, og området er mer prega av produksjonsskog enn Tofte-alternati-

vet. Området er i mindre grad brukt til friluftsliv. I arbeidet med Asker kommunes høringsuttalelse til planprogrammet klarte Naturvernforbundet å få gjennomslag for at kommunen vil kreve at område 4 utredes på lik linje med Tofte-alternativet.

Vi arbeider også langs flere andre spor. Vi har blant annet krevd, og også fått gjennomslag for hos kommunen, at det foreslåtte planområdet (uavhengig av hvilken lokalisering som blir valgt) må utvides, for også å gi rom til regulering av vern av arealer til natur- og friluftsmål. Uansett hvor fabrikken til slutt ender opp, må vi arbeide for å begrense skadevirkningene så mye som mulig. Kompenserende og avbøtende tiltak, blant annet i form av vern av andre naturområder, vil være en sentral del av det arbeidet.

Parole ved demonstrasjonen foran Stortinget 3. september 2025. Naturvernforbundet krevder bedre utredning av lokaliseringalternativene for den nye sprengstoffindustrien! Foto: Lovise Tokle Rannekleiv/Folkeaksjonen for Hurummarka.

Det er håpløst – og vi gir oss ikke!

Hos en veteran i Naturvernforbundet har vi plukka opp et munnhell om naturvernarbeid: «Det er håpløst – og vi gir oss ikke!». Det passer bra som foreløpig oppsummering om Naturvernforbundets arbeid med Chemring-saken. Det er uhyre sterke politiske og økonomiske motkrefter vi her står ovenfor: hele det forsvarsindustrielle komplekset, argumenter om rikets og alliertes sikkerhet, subsidier i milliardklassen, hemmelighold av sentrale saksdokumenter – og det evige løftet om saliggjørende arbeidsplasser og økonomisk vekst lokalt.

Vi gir oss allikevel ikke. Vi arbeider pragmatisk videre innafor de politiske handlingsrommene som sakens utvikling til enhver tid gir. Saken vil fortsatt pågå i mange år. Hva utfallet til slutt blir, kan bare tida vise.

Sentrale dokumenter, lenker og ressurser

Forsvarsbyggs informasjonsside om saken:

<https://www.forsvarsbygg.no/fag-og-temasider/planprosess-for-nytt-anlegg-for-militaere-eksplosiver>

Asker kommunes informasjonsside om saken:

<https://www.asker.kommune.no/asker-mot-2030/arbeid-med-sprengstoffabrikk-i-hurummarka/>

Naturvernforbundets høringsuttalelse:

<https://naturvernforbundet.no/osloogakershus/sprengstoffabrikk-i-hurummarka/>

Naturvernforbundets underskriftskampanje:

<https://naturvernforbundet.no/osloogakershus/nei-til-sprengstoffindustri-i-hurum-marka/>

Vurdering av NIVA-rapport om ny sprengstoffproduksjon av Hisøy Miljø AS:

<https://naturvernforbundet.no/osloogakershus/vurdering-av-niva-rapport-om-ny-sprengstoffproduksjon/>

Folkeaksjonen for Hurummarkas nettsider:

<https://hurummarka.no/>

Lenkesamling til dokumenter og mediasaker:

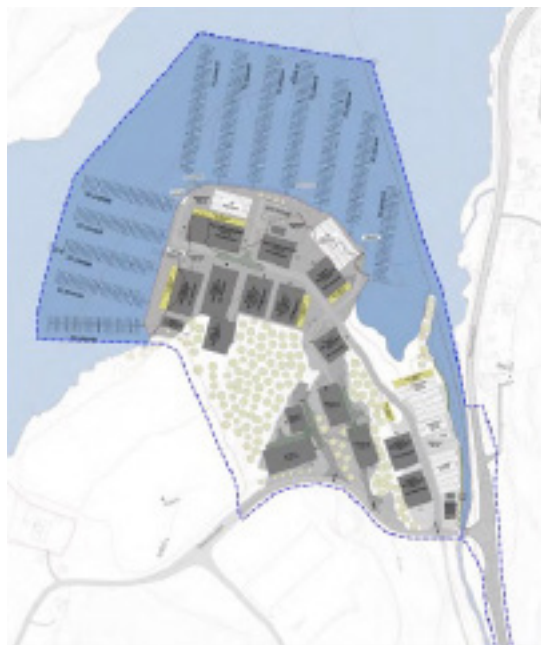
<https://hurummarka.no/kilder-dokumentasjon/>

Av Gunnar Bengtsson, politisk leder i Naturvernforbundet i Ås

Frogn Marina – svært destruktiv for Bunnefjorden

Et privat planprogram foreslår en utvidelse av Frogn Marina¹ i Frogn kommune. Forslaget innebærer en svært omfattende utbygging med skader på verdifull natur innerst i Bunnefjorden – en del av Oslofjorden som har behov for restaurering. Utviklerne lover et stortiltet miljøtiltak der det skal renses opp i miljøgifter fra historisk vedlikehold av båter, men bare under forutsetning

av at de også får bygge ut stortilt. Vi har avvist planen i vår høringsuttalelse den 13.09.2026². Forslaget innebærer blant annet 2000–3000 båttoplasplasser, utvidelse fra 230 til 712 båt-plasser, utbyggingsareal på 92 000 m² med opp-til 9 meter høye bygg, og omfattende sjø- og strandsoneinngrep med mulig sjøkantdeponi og håndtering av sterkt forurensede masser.

Figur 1. Frogn Marina i dag t.v. og fullt utbygd t.h. (fra forslaget, beskåret)

Sårbar natur- og verneområder

Planområdet ligger i et svært sårbart område innerst i Bunnefjorden i umiddelbar nærhet til arealer med verdifullt naturmiljø både i havet og på land. Området på land har verdifulle eiketrær og forekomster av arter av nasjonal forvaltningsinteresse. Kollen som foreslås redusert til et platåberg med bratte sider, har lågurt-edelløvskog. Det er flere bløtbunnsområder³ i strandsonen som er viktige beiteområder for fugl og fisk, og en semi-naturlig strandeng, en naturtype av stor verdi. Området i øst i både Ås og Frogn kommune er hensynssone for bevaring av naturmiljø. Årungselsva og Bekkelva renner her ut i Bunnefjorden.

Forslaget beskrives som et miljøforbedringsprosjekt. Vi mener at tiltaket vil medføre betydelig tap av natur- og miljøverdier. Havbunnen skal fylles opp med mange meter av masser. Det vil redusere det viktige bløtbunnsarealet og mulighetene for ålegras å etablere seg på dypere vann. Utfyllinger vil trolig spre gamle gifter (TBT, PAH, PCB, tungmetaller etc.) og redusere utskiftingen av vann i søndre Bunnefjorden der sirkulasjonen allerede er lav. Det er negativt for en rekke arter. Etter 1950 har det vært 161 inngrep i Oslofjorden i Frogn kommune, hvorav 80% har vært i ålegrasser og andre undervannsenger og 20 % i bløtbunnsområder i strandsonen.⁴

Figur 2. Bløtbunnsområder vises med skraverte arealer i grønt og blått. Grensen mellom Frogn t.v. og Ås t.h. vises med rød stiplet linje delvis i midten av Årungselsva (Miljødirektoratet).

Ålegresseng er en viktig naturtype

Ålegressenger finnes fremdeles i innerste del av Bunnefjorden. Ålegress er en marin naturtype som er svært viktig som oppvekst- og skjulested for flere fiskearter og andre marine dyr, og som næringsområde for flere fuglearter. Ålegress tar opp og binder næringssalter, beskytter mot erosjon, bufer mot havforsurnning og tar opp karbon. Ålegressenger ned til 12 m dybde i Oslofjorden har minket med 30% siden 1975, og 65% har

fått dårligere økologisk tilstand.⁵ De største truslene er utbygging og arealbruk, eutrofiering, forurensning, overfiske, temperaturøkning og i det siste en råtesopp. Derfor er utbyggningsplanene for Frogn Marina destruktivt for både dagens ålegressenger og for anbefalt restaurering.

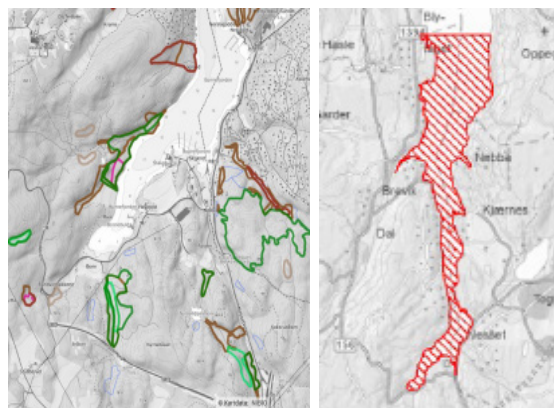
Rødlistede plantearter

På Frogn-siden er det i senere år også registrert flere rødlistearter⁶: alm (EN), ask (EN), lind (NT), marianøkleblom (VU), og i tidligere år myrflatbelg (EN), tusengylden (NT), og soppen aprilrødspore (NT). På Ås-siden er det registrert drøbakbakkestjerne (NT), ask (EN), vaniljerot (NT) og nysesildre (NT). På Sørlistranda i Ås er det registrert fremmede, skadelige planter i høyeste fareklasse (SE) som må bekjempes: Kjempebjørnekjeks, rynkerose og kanadagullris.

Rødlistede fuglearter

Frogn Marina vil påvirke leveområdet til mange rødlistede fuglearter. Tar man i tillegg med all økt båttrafikk, vil enda flere fugler bli forstyrret. Følgende rødlistede fuglearter har mer enn 10 observasjoner innenfor utbyggingsområdet siden år 2005: Hettemåke og Lomvi (CR), Makrellterne (EN), Ærfugl, Gråmåke, Fiskeørn, Lappfiskand, Fiskemåke, Grønnfink og Gulspurv (VU), Stor-skarv og Tjeld (NT).

Skogen i bratt skråning vest for Frogn Marina og skogen rett ved utløpet til Årungselsva er nøkkelbiotoper. Denne skogen sammen med Bunnefjorden og skogen på kollen i forslaget er viktig til næring, opphold og reir for mange fuglearter. Våtmarken i indre del av Bonnebukta er foreslått til naturreservat.

Figur 3. Nøkkelbiotoper med liggende og stående død ved (grønt), eldre løvskog (rødt) og rik bakkevegetasjon (brunt). (Kilden, NIBIO)⁷ Figur 4. Nyetablert hummerreservat t.h. (Fiskeridirektoratet)

Sjøørret og laks trues i økologisk funksjonsområde

De anadrome fiskeartene laks og sjøørret går opp i Årungselsva. Planprogrammets kunnskapsgrunnlag viser at bløtbunnsområdene (blant annet en bukt som foreslås utfyllt) ved utløpet av Årungselsva fungerer som viktige beite- og oppvekstområder for sjøørret.

Nyetablert hummerreservat

Fiskeridirektoratet har i 2025 vedtatt å opprette et fredningsområde for hummer i søndre Bunnefjorden⁸. Frogn Marina vil på flere måter være destruktiv for hummer, fordi bunnarealet reduseres med utfylling, vannsirkulasjonen kan reduseres, det kan oppstå oksygenfattige områder, og det kan bli mer forurensing av partikler og miljøgifter.

Naturmangfoldloven ignoreres

Planprogrammet redegjør ikke for hvordan Naturmangfoldloven §§ 1–7 følges opp. Det tas heller ikke hensyn til utredningskravene:

- Kunnskapsgrunnlaget (§ 8): Kartlegging av arter er svært mangelfull. Manglende funn av ålegress kan ikke tas til inntekt for at området mangler naturverdi, men at ålegressenger må reetableres.
- Føre-var-prinsippet (§ 9): Må anvendes ved usikkerhet om spredning av miljøgifter og effekter på sjøbunn og marint liv. Dette taler for å stoppe prosjektet.
- Samlet belastning (§ 10): Inngrepet kan ikke vurderes isolert. Det må vurderes i sammenheng med andre "bit-for-bit"- tiltak i Indre Oslofjord.

Vernet kulturlandskap og kulturmiljø i området

Planområdet ligger i kulturlandskapet Heer–Froen–Nordby, som i KULA-rapporten for Akershus⁹ er vurdert av nasjonal interesse med stor tidsdybde og kontinuitet. Rapporten sier at landskapet er sårbart for ny industri- og tettstedsbygging og andre arealkrevende inngrep. Hele planområdet ligger også innenfor hensynssonen Årungsvassdraget–Bunnefjorden for bevaring av kulturmiljø¹⁰. En mindre del av planområdet i nordvest omfattes dessuten av hensynssone "Hensyn landskap", som er beskrevet som kulturlandskap av regional/nasjonal verdi.

Utfylling i fjorden

Den foreslåtte utfyllingen innebærer etablering av nytt landareal utenfor kommuneplanens grense for næringsområdet og er dermed ikke i

samsvar med gjeldende kommuneplan. Dette er etter vårt syn et tungtveiende argument for å av- vise planforslaget.

Nasjonale føringer for vern av strandsonen

Planforslaget kommer i direkte konflikt med gjeldende nasjonale målsetninger for arealforvaltning: Tiltaksplan for Oslofjorden^{11,12} med mål om å stanse bit-for-bit-nedbyggingen, Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027 om oppfølging av tiltaksplanen og vurdering av samlet belastning, og Plan- og bygningsloven § 1–8 og Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen: med forsterket byggeforbud og streng forvaltning i 100-metersbeltet langs Oslofjorden.

Udokumenterte miljøgevinster og fortsatt risiko for miljøgifter

Planprogrammet lover betydelige miljøgevinster før en konsekvensutredning i det hele tatt er gjennomført. Det må sees på som hypoteser og ikke som etablerte premisser. Miljøsanering gir ikke automatisk restaurert natur dersom mark og sjøbunn samtidig bygges ned og driften økes. Planområdet har dokumentert alvorlig forurensning i tilstandsklasse 4, 5 og over 5 (TBT, PAH, PCB, tungmetaller og petroleumsforbindelser). Riktige og relevante metoder for sanering er helt avgjørende. Utfylling og massehåndtering utgjør en stor spredningsrisiko. Det er flere kritiske mangler som må utredes: grunnvannstilstanden, belastningen i driftsfasen og tap av sjøbunn.

Feilslått bruk av Vannforskriften og Høyesterettspraksis

Formålet med vannforskriften (§§ 1, 3 og 4) er å beskytte overflatevann mot forringelse og sikre. Høyesterett har i Førdefjordsaken (HR-2026-1360-A) slått fast at forringelsesforbudet i § 4 er overtrådt dersom et enkelt kvalitetselement forverres med én tilstandsklasse. Bunnebotn¹³ (Bunnefjorden sør for Lagodden i Frogn) moderat økologisk tilstand og dårlig kjemisk tilstand, og den må heves til minst god tilstand.

Det er en vesentlig metodisk feil at planprogrammet fokuserer på unntaksbestemmelsen i § 12 før det foreligger en selvstendig og grundig utredning av forringelsesforbudet etter § 4. Vi mener det er høyst usikkert om utfylling, oppvirvling av miljøgifter og økt driftsbelastning kan skje uten at § 4 brytes. Videre er vilkårene for unntak etter § 12 om blant annet tvingende

Ås kommune vil påvirkes både ved grensen til Frogn og lenger nord i Bunnefjorden. Ved Breivoll er fjorden kun 100m bred og ved fuglevernomsrådene Flatskjær og Tuskjær er båttrafikken bare 50-100m mot vest. Passering av opptil 3000 båter i hekketiden og rundt 700 til og fra kaiplasser vil føre til store forstyrrelser for fuglelivet og dessuten for fisk, både visuelt og grunnet støy fra motorer og folk. Det kan heller ikke utelukkes at dyrelivet vil påvirkes i resten av Bunnefjorden også. I tillegg vil det bli konflikter med etablert kajakkpadling og flere badestrender på Breivoll.

Det er ikke lovlig å avvise alternative lokaliseringer utelukkende med henvisning til tiltakshavers eiendomsforhold. Utbyggerne skal bare vurdere – ikke utrede – et alternativ med lavere inngrepsnivå. Ved valg av et 0-alternativ (slik det er i dag) skal de likevel sette opp noen bygg, men ikke gjøre noe som helst med å sanere miljøgifter.

Vi krever at en konsekvensutredning inkluderer et eget alternativ som skal utrede hvordan miljøsanering av forurensede masser kan kombineres med aktiv naturrestaurering uten den omfattende marinautvidelsen. Alternativet skal undersøke mulighetene for restaurering av gruntvanns- og bløtbunnsområder, størst mulig areal av ålegressenger, økologiske funksjonsområder ved Årungseltas utløp, og naturlige overganger mellom land og sjø. I tillegg ønsker vi restaurering og vern om kulturmiljø Bunnefjorden Slipp- og båtbyggeri i Stakabukta. Vi sier nei til bobilparkering og annen arealkrevende overflateparkering.

Figur 5. Ås kystlinje.

1. DETALJREGULERING FROGN MARINA. ET FREMTIDSRETTET OG MILJØVENNLIG NÆRINGSOMRÅDE. – RETT NÆRING PÅ RETT STED
2. Innspill oppstart detaljregulering/planprogram Frogn Marina
3. Miljødirektoratet. <https://faktaark.naturbase.no/?id=BM00044464>
4. <https://miljodirektoratet.maps.arcgis.com/apps/dashboards/09c042893b05485abcf6a1dddf16a513b#>
5. Reintroduksjon av ålgras i Oslo kommune. Justyna K. Blikset, Bymiljøetaten Kristina Øie Kvile, NIVA
6. Artsdatabanken: <https://artskart.artsdatabanken.no>
7. <https://kilden.nibio.no>
8. <https://www.fiskeridir.no/fritidsfiske/hummar/fredingstider-og-bevaringsomrade-for-hummar>
9. Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Akershus. Riksantikvaren 2021.
10. KULTURMILJØPLAN. KOMMUNEDELPLAN FOR KULTURMINNER, KULTURMILJØ OG KULTURLANDSKAP I FROGN KOMMUNE (23–35)
11. Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv. Klima- og miljødepartementet 2021
12. Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv 26–30. Høringsnotat juni 26. Klima- og miljødepartementet.
13. <https://vann-nett.no/waterbodies/0101020701-6-C/factsheet/environmental-status>

Bredtvetskogen, truet nok en gang

Vi lever i en tid der naturverdier ikke har de verdiene de burde hatt. I Oslo, der det allerede er trangt om plassen, bygges dessverre de grønne lommene ned, bit for bit.

Dette innlegget handler om et fengsel og et flott grøntareal med skog i Groruddalen. Kvinnefengselet på Bredtvet ble opprinnelig foreslått kraftig utvidet i 2020, da Statsbygg ønsket å bygge et nytt stort høyrisikofengsel som skulle kunne huse 400 innsatte, både kvinner og menn. Utbyggingen ville redusere grøntarealet kraftig. Protestene lot derfor ikke vente på seg. Det ble stiftet Facebook-grupper, lokale foreninger stod på, lokalavisen Akers Avis Groruddalen frontet saken og 600 mennesker gikk i fakkeltog. Så skjedde det som kanskje overrasket innbyggerne aller mest. Det lokale engasjementet vant. Det nyttet faktisk. Lokaldemokrati og medbestemmelsesrett ble hørt. Dette ble feiret som en stor seier for naturen, for dyr og fugleliv, og ikke minst alle de menneskene, store og små, som brukte Bredtvetskogen som sin nærskog og friluftsområdet. Nå var skogen reddet for all fremtid.

Så levde de lykkelig alle sine dager, not!

Bredtvet kvinnefengsel ble brukt videre. Så ble fengselet stengt grunnet alvorlige mangler ved brannsikkerheten. Kvinnene som sonet der, ble overført til andre fengsler på Østlandet.

Da gikk det ut ny beskjed fra Statsbygg. Justisdepartementet vil på nytt oppgradere og utvide Bredtvet kvinnefengsel, nå som et rent kvinnefengsel. Utvidelsen er mindre enn den opprinnelige planen, men planen er likevel at skal de legge beslag på 6300 kvadratmeter grøntareal av det vi mener er av svært høy kvalitet, med fuglehabitat, mange store og gamle trær der det er mulighet for hulrom til reir, nedfall og død ved med stort tilfang av biller og larver, sumper med klekkende insekter og et stort bringebærfelt med pollinerende insekter. Planen er å felle 71 trær, mange av dem store og gamle. Alle planene er tilgjengelig her: <https://innsyn.pbe.oslo.kommune.no/saksinnsyn/casedet.asp?caseno=202506727&sti=>

Argumentasjonen om at det er et sterkt behov for å oppgradere det gamle kvinnefengselet blir brukt som argument for nok en gang å bygge ned verdifulle grøntareal. Alle kan vi være enige

i at de som soner en dom i et fengsel, bør kunne gjøre det under verdige forhold. Det som provoserer oss i Naturvernforbundet i Groruddalen, er at disse tingene settes opp mot hverandre, istedenfor at man bygger på allerede etablerte grå strukturer.

Kartlegging av naturverdier

Kartlegging av natur i slike prosesser er viktig. Plan- og bygningsetaten erkjenner selv at området som skal bygges ned er del av en viktig grønnstruktur og er et aktivt brukt friluftsområde. Eirin Bruholt, som er en erfaren biolog, har i sin uttalelse på saksinnsyn påpekt følgende til den eksisterende naturkartleggingen som brukes i prosjektet:

Som biolog er det flere ting i dette prosjektet som bekymrer meg og som rett og slett ikke gir mening. I planforslaget går det frem detaljer rundt kartleggingen som er bekymringsverdig. Metodikken som brukes er DN-13, en metode som i et slikt tilfelle er feil å bruke. Som biolog som er sertifisert i Natur i Norge (NiN), med kolleger som har brukt DN-13, vet jeg at det er kartlegging i NiN som burde vært brukt her. Jeg anser det også som useriøs kartlegging å ikke kartlegge fuglelivet i hekkeperioden. Her har det kommet frem i ettertid at det er flere rødlistede fuglearter som hekker.

Jeg stiller også spørsmål ved personen som har vært ansvarlig for kartleggingen. Vedkommende har, om ikke fortsatt, tidligere tilknytninger til Asplan Viak, et konsulentfirma som er kjente for å ikke finne særlig verdi når det kartlegges for byggeprosjekter. Her burde det komme inn en kartlegger fra f.eks Biofokus, og det burde kartlegges etter NiN.

Les hele hennes uttalelse her: [Uttalelse fra Eirin Bruholt – Detaljregulering, Trondheimsveien 375](#)

Egen artskartlegging

Naturvernforbundet Groruddalen sammen med Lillomarkas Venner gjennomførte en egen artskartlegging i hekketiden (6. juni 2026) og registrerte alle våre observasjoner i Artsobservasjoner. Vi fant blant annet seks fuglearter fra gjeldene rødliste, hvorav tre av artene (tyrkerdue, grønnfink og stær) sannsynligvis hekker i

området. Til sammen ble det registrert 26 arter denne dagen alene, og alle i området nord og vest for fengselet, der det er tenkt bygget ut.

Gjennomføring av denne planen vil bidra til det generelle tapet av natur i Oslo og i Norge. Det er i strid med målene for naturforvaltning og vern av grønne områder i befolkningens nærmiljø.

Øst – Vest

Vi i Groruddalen har en kraftig sosial dimensjon også. Innbyggerne har lavere levealder, høyere forekomst av kroniske sykdommer, utfordringer med psykisk helse og bomiljø preget av mer støy, mer luftforurensning og mindre tilgang på grønne områder i nærmiljøet.

Våre venner i Naturvernforbundet Oslo Vest har i sin uttalelse til planene beskrevet dette slik:

Forvaltningen av natur angår hele byen

Selv om saken geografisk ligger i Groruddalen, mener vi som et av lokallagene av Naturvernforbundet i Oslo at forvaltningen av byens gjenværende grøntstruktur er et overordnet, prinsipielt anliggende som angår hele kommunens befolkning, og kommer derfor med innspill til detaljreguleringen.

Området er sterkt utbygget allerede

De store veiene i Groruddalen fungerer som barrierer og stengsler for bevegelse og de store industriotomtene farger dalbunnen grå. I et område som allerede er belastet med støy fra veier og næringsvirksomhet, institusjoner og generell fortetting, bør det ikke være lov å røre de grønne friområdene. En utbygging av Bredtvet skogen er det siste dette området trenger. Det er også stikk i strid med anbefalingene i «Helhetlig plan for Groruddalen fra 2006 til 2030».

Nærhet til grøntområder er viktig for helsen

Det er politisk og faglig enighet om at tilgang til natur og friluftsområder er viktig for folkehelsen. For at tilgangen til et grønt rekreasjonsområde virkelig er hverdags-reell, skal ikke avstanden være lenger 300 meter. Dette er langt nok for småbarn og eldre. For beboerne rundt Bredtvet skogen finnes det ikke alternative natur- og friluftsområder i rimelig nærhet. Trondheimsveien er barriere i nord, så Lillomarka oppleves ikke som tilgjengelig for nabolaget til Bredtvet skogen. **En eventuell utbygging og forringelse av Bredtvet skogen vil forsterke den allerede dokumenterte helseskjevheten mellom befolkningen øst og vest i Oslo.**

Da er det ikke til å forstå at Plan- og bygnings-etaten oppsummerer hele naturkartleggingen på denne måten:

Selv om noe grønnstruktur bygges ned, vurderer Plan- og bygnings-etaten at det sikres bevaring av tilstrekkelig areal til grønnstruktur.

Dette er vi i Naturvernforbundet Groruddalen forrykende uenige i.

I prosessavklaringen lover Plan- og bygnings-etat at det skal sikres god medvirkning fra naboer. Det er mange brukere av området, derfor er det viktig at forslagsstiller kommer tidlig i gang med både informasjon og medvirkning med naboer og interessegrupper på Bredtvet/Rødttvet for å finne ut hva som er viktige kvaliteter å beholde/videreføre/erstatte i grønnstrukturen rundt fengselsanlegget. Vi mener det er viktig at det sikres medvirkning på hvordan fengselsanlegget møter resten av grønnstrukturen.

Medvirkningsrapporten som ble utarbeidet som svar på dette, oppsummerer følgende om det området som nå blir bygget ned og rasert:

Området rundt Bredtvet brukes hovedsakelig til rekreasjon, friluftsliv og som nærnatur, særlig av barnefamilier. Skogen nord, vest og øst for fengselet benyttes til tur, lek og naturopplevelser, og har stor verdi nettopp fordi den er lite tilrettelagt.

Vi reiser da det naturlige spørsmålet:

Kan Plan- og bygnings-etaten vise til at konklusjonene fra KU-er og Medvirknings-rapport overhodet har hatt noen påvirkning på planforslaget som de anbefaler?

Oslos politikere har så langt vist lite interesse for saken. Naturvernforbundet Groruddalen sin henvendelse til politikere i de berørte bydelene Alna, Bjerke og Grorud har fått så godt som ingen svar. Det er grunn til å tro at Plan- og bygnings-etaten sin anbefaling vil bli tillagt stor vekt når saken kommer opp i bystyret. Denne prosessen er belastende for innbyggerne rundt Bredtvet skogen, og i Oslo ellers. Vi har tatt medvirkningsambisjonene og natur- og friluftslivsambisjonene på det største alvor, men misforholdet mellom utredningenes konklusjoner og Plan- og bygnings-etatens anbefaling gir et inntrykk av at vi står overfor en prosess som var rigget på forhånd, en såkalt skinnprosess.

Vi ber derfor i et åpent brev om at Plan- og bygnings-etaten faktisk kan besvare disse spørsmålene og overbevise oss om at deres konklusjon ikke var gitt på forhånd, men at de reelt har vur-

dert resultatene av utredningene. Vi er spent på svaret, om vi i det hele tatt får noe.

Veien videre

Naturvernforbundet Groruddalen har tatt initiativ til et innbyggerforslag med hensikt å omregulere hele området rundt dagens fengsel til grøntareal. Dette ligger inne på <https://minsak.no/sak/3733> der innbyggere og foreninger kan fremme en sak for kommunestyre eller bystyre direkte, om man har mer enn 300 underskrifter.

Forslag til vedtak:

Oslo bystyre ber byrådet sikre Bredtvetskogen mot ytterligere nedbygging ved å regulere hele det ubebygde arealet i Trondheimsveien 375 til Arealformål grøntstruktur for natur og friluftsliv, og at det inngjerdede området åpnes for allmennheten.

Om du har lest så langt og bor i Oslo, så håper vi at du også går inn og signerer forslaget. Det setter vi stor pris på. I skrivende stund nærmer vi oss 500 underskrifter.

Til slutt

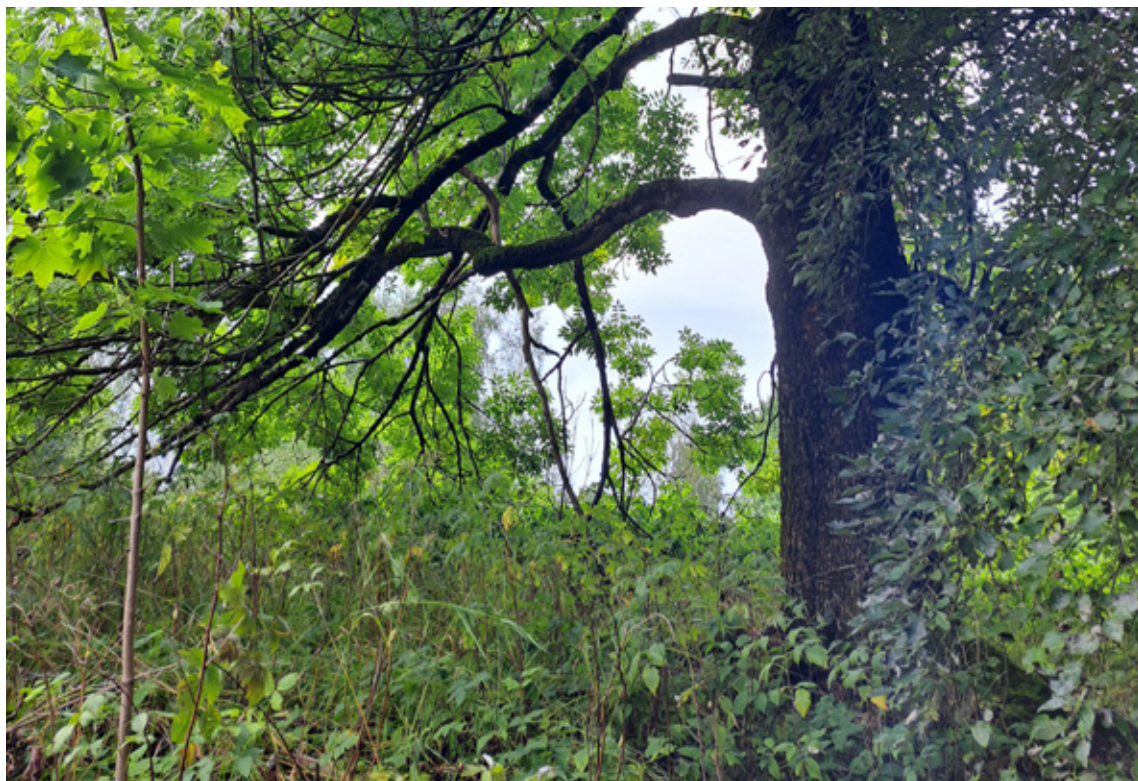
Vi kan ikke gi opp. Vi har faktisk ikke lov til å gi

opp. Naturen er for verdifull til det. Formålsparagrafen vår må stå som et lysende eksempel på hvorfor vi orker å holde på med dette, selv om omkamper og skuffelse til tider står i kø:

§ 1–2. Formål

1. Naturvernforbundet vil arbeide for å verne naturen og sikre livsmiljøet slik at menneskelig virksomhet ikke overskrider tålegrenser i naturen.
2. Naturvernforbundet vil arbeide for et samfunn der menneskene lever i harmoni med naturen. Dette er et samfunn hvor livsgrunnlaget og livsmangfoldet er sikret for framtidige generasjoner, og hvor naturens egenverdi legges til grunn for arbeidet med å øke menneskers respekt for og kjærlighet til liv og landskap.

Om stat og kommune virkelig mener alvor med at de ønsker å begrense det enorme pågående naturtapet og bit for bit nedbyggingen av grøntområder, da blir det helt feil å bygge ned en av de siste grønne lungene i Groruddalen for å etablere et høyrisikofengsel for kvinner. Dette må stat og kommune klare å etablere et sted der naturen er borte allerede.

Bredtvetskogen – en grønn lunge for natur og befolkning i Groruddalen. Foto: Viel Ødegaard

Pågående reguleringsaker i Oslo truer viktige naturtyper

Tross gode mål og intensjoner om bevaring av natur, og en egen bestemmelse om naturtyper i kommuneplanen, står mange naturtyper i Oslo i fare for å bli bygget ned eller forringet av utbygging. Vi vil her gi eksempler på noen slike pågående plansaker.

Naturtyper er kartlagt og skal ifølge kommuneplanen (strengt tatt) ikke ødelegges
I byggesonen i Oslo er de gjenværende grønne områdene, og naturverdiene i disse, overveiende godt kjent og kartlagt. Naturtyper er registrert i kommunens eget [Naturkart](#).

Kommunens kart over naturtyper gir grunnlag for temakart for naturtyper i arealplanen.

I gjeldende kommuneplanens arealdel gjelder følgende [bestemmelse](#) § 7.6. pkt 2:

For områder med registrerte naturverdier vist på temakart for naturmiljø gjelder følgende bestemmelser: I områder hvor det er registrert naturverdier med nasjonal verdi (A-områder) tillates ikke til-

tak som kan forringe naturverdiene. I områder hvor det er registrert naturverdier med regional verdi (B-områder) skal det foreligge særlige grunner for å tillate tiltak som kan forringe naturverdier. I områder hvor det er registrert naturverdier med lokal verdi (C-områder) skal tiltak som kan forringe naturverdiene søkes unngått.

Bestemmelsen er foreslått videreført i ny kommuneplanens arealdel (KPA). Likevel ser vi mange eksempler på planinitiativ og planforslag som legger opp til nedbygging av naturtyper. Under gis informasjon om et knippe pågående reguleringsaker som følges aktivt opp av NOA og lokallagene for å hindre nedbygging av verdifulle naturtyper.

Gaustadveien 25 og Haugerudmorenen sør for Kringsjå idrettspark

Planens formål	Østre del: Idrettsanlegg Vestre del: Boliger
Stasjon på Arealtoget	Planinitiativ for idrettsanlegg (østre del) og boliger (vestre del)
Status plansak	Planinitiativet for idrettsanlegg ligger på vent. Forespørsel om planforhåndskonferanse for boliger ble sendt til PBE sept. 2026
Naturtyper som vil rammes av planen	Gammel boreal lauvskog (B-verdi)
Arealformål i kommuneplanens arealdel	Bebyggelse og anlegg, fremtidig / Grønnstruktur
Naturvernforbundet Oslo Nords uttalelse	Til forslaget om idrettsanlegg
Saksdokumenter i Saksinnsyn	Idrettsanlegg: PBE saksnummer 2024/55077 Boliger: PBE saksnummer 2026/10807

Silurveien 41

Planens formål	Boliger
Stasjon på Arealtoget	Detaljregulering
Status plansak	Høring av planforslag er gjennomført aug. 2026
Naturtyper som vil rammes av planen	Rik edellauvskog (B-verdi) Rik barskog (B-verdi) Store gamle trær (eik) (C-verdi)
Arealformål i kommuneplanens arealdel	Bebyggelse og anlegg, nåværende

NOAs uttalelse i saken	Les her . (Naturvernforbundet Oslo Vest har også avgitt uttalelse)
Saksdokumenter i Saksinnsyn	PBE saksnummer 2025/06876
Annet	Planforslaget frarådes av Plan- og bygningsetaten

Sletteløkka 38–42

Planens formål	Boliger
Stasjon på Arealtoget	Detaljregulering – oppstart
Status plansak	Høring av oppstartsvarsel september 2025
Naturtyper som vil rammes av planen	Flommarkskog (B-verdi) Viktig bekkedrag (C-verdi) Gammel granskog (B-verdi)
Arealformål i kommuneplanens arealdel	Bebyggelse og anlegg, fremtidig Bebyggelse og anlegg, nåværende Er foreslått som del av utviklingsområde U3 i forslag til ny KPA.
NOAs uttalelse	Les her
Saksdokumenter i Saksinnsyn	PBE saksnummer 2025/06714

Sognsvannsveien 25 m.fl.

Planens formål	Etablering av Gaustad hotell
Stasjon på Arealtoget	Detaljregulering
Status plansak	Oppstartsmøte bestilt sept.2026
Naturtyper som vil rammes av planen	Gammel granskog (B-verdi) Store gamle trær (eik) (C-verdi)
Arealformål i kommuneplanens arealdel	Bebyggelse og anlegg, nåværende / LNF / Grønnstruktur
Naturvernforbundet Oslo Nords uttalelse	Les her
Saksdokumenter i Saksinnsyn	PBE saksnummer 2026/09975

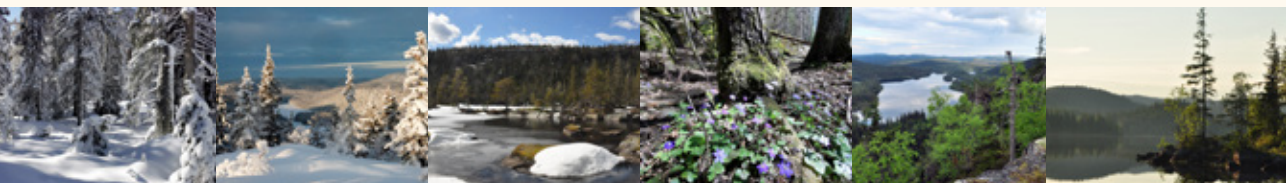
Ullernchausséen 52 m.fl., ved Radiumhospitalet

Planens formål	Utvidelse og forsterkning av det eksisterende forsknings- og næringsmiljøet på Campus Radiumhospitalet
Stasjon på Arealtoget	Detaljregulering
Status plansak	Forslag til planprogram har vært på høring, men må på ny høring før evt. fastsettelse.
Naturtyper som vil rammes av planen	Store gamle trær (eik) (A-verdi) Kalkedellauvskog (A-verdi) Store gamle trær (eik) (C-verdi)
Arealformål i kommuneplanens arealdel	Bebyggelse og anlegg, nåværende. Er foreslått som del av utviklingsområde U5 i forslag til ny KPA.
NOAs uttalelser og brev i saken	Les her (i tillegg kommer uttalelser fra Naturvernforbundet i Oslo Vest)
Saksdokumenter i Saksinnsyn	PBE saksnummer 2025/06766

MARKAKALENDEREN 2027 EN GAVE MED VARIG VERDI

Kalenderen inneholder 12 flotte markabilder, men har en merverdi:
På baksidene kan du lese om flotte naturområder – verdt å besøke
for deg, og verdt å verne for oss alle.

Kommer du innom Søndre Sandås ved Sognsvann i kontorets åpningstid?
BESTILL I DAG ved å sende en e-post til noa@n

RABATT VED KJØP AV MER ENN 2 KALENDER 3–4 EKS 175,-/STK • 5–

MARKAKALENDER 2027

200,- pr stk

Hver kalender vi selger, gir
oss frie midler til å gjøre
vårt viktige arbeid!

Naturvernforbundet
Oslo og Akershus

Id eller kjøper kalendere på et av utsalgsstedene så slipper du porto og gebyr.
aturvernforbundet.no eller ring NOA på 22 38 35 20.

- + EKS 150,-/STK • BE OM PRIS VED BESTILLING AV MER ENN 20 EKS

HVORDAN KOMME I FORKANT?

INNLEDNING

I denne delen kan du lese om hvordan man ved å komme tidligere inn i prosessene, og ta egne initiativ, kan vri arbeidet i mer proaktiv retning.

Naturvernforbundet får ofte en rolle som vaktbikkje. Vi må hive oss rundt når forslag kommer på bordet, og gjøre det som gjøres kan for at beslutningstakere velger naturen fremfor utbyg-

ging. Å jobbe slik reaktivt med å parere gjentakende angrep på naturen, er utmattende over tid.

Derfor utforsker arealgruppa hvordan vi kan få kommunene arealprioriteringer mer i favør av naturen, ved å komme tidlig inn i prosessene med egne initiativer og verneforslag.

Av Håkon Eide Gundersen, NOA/arealgruppa

Planvask kan bli et viktig verktøy for å bevare natur

Hva er planvask?

Store norske leksikon definerer [planvask](#) slik: *Planvask er et begrep innenfor kommunal arealplanlegging som ikke er å finne i lovverk og nasjonale retningslinjer. Planvask innebærer at kommunen gjør en gjennomgang av eldre, vedtatte arealplaner for å vurdere om de fortsatt er i overensstemmelse med kommunens behov og nasjonale forventninger. Hensikten med planvask er å unngå arealbruk som er i strid med den utviklingen som er ønskelig i samfunnet og å hindre at ubebygde natur blir nedbygd. Planvask tar sikte på å sikre at eldre planer oppdateres slik at arealbruken ivaretar hensyn til samfunnsikkerhet, klima og klimatilpasning, naturmangfold, kulturmiljø, jordvern, reindrift og et hensiktsmessig utbyggingsmønster.*

Planvask betyr kort og godt å sørge for at kommunens planer for arealbruk er oppdatert, slik at fremtidig arealbruk bygger på nyeste kunnskap om kvaliteter som bør bevares og konsekvenser som bør unngås.

Planvask på flere nivåer

Når NOA/arealgruppa arbeider med planvask, konsentrerer vi oss om å vurdere planenes konsekvenser for *naturområder* og *naturmangfold*. Og vi ønsker at kommunene gjennomfører «natur-planvask» på alle relevante stasjoner på «Arealtoget».

1. Kommuneplanens arealdel: Naturområder med arealformål som tillater utbygging, bør gjennomgå og endres til arealformål som bedre bevarer naturen; for eksempel LN-

FR-formål eller grønnstruktur.

2. Vedtatte reguleringsplaner: Reguleringsplaner som ikke er igangsatt, bør gjennomgå og oppheves for ubebygde naturområder. Kommunene kan erstatningsfritt omregulere vedtatte reguleringsplaner tilbake til LN-FR-formål eller grønnstruktur, så lenge det ikke er gitt byggetillatelse.

Planvask må kobles mot konkrete mål for arealbruken, som arealnøytralitet

For at planvask skal bli et effektivt virkemiddel for naturen, må det knyttes opp mot konkrete mål for arealbruk og bevaring av natur.

Det er en forholdsvis enkel øvelse å lage oversikt over steder der *planreserven* (områder avsatt til utbyggingsformål og/eller med vedtatt reguleringsplan) vil berøre naturområder. Blant annet har fylkeskommunene i vår region utarbeidet et digitalt [arealregnskap](#).

Prioriteringen av hvilke og hvor mange områder som skal «vaskes» av hensyn til naturen, har vist seg å være vanskeligere. Erfaringer fra Hurdal, Lillestrøm og andre kommuner viser at kun mindre deler av planreserven tilbakeføres til natur/grønnstruktur-formål og at planvaskarbeidet dermed har mye mindre effekt enn det som er ønskelig fra et naturvernperspektiv. Dette skyldes dels at planvaskarbeidet avgrenses til å omfatte et mindre utvalg av planer, og dels at det politiske flertallet velger å videreføre planer som administrasjonen har foreslått endret/opphevet.

Arealgruppa i NOA mener derfor det er nødvendig å knytte kommunenes planvask opp mot

konkrete mål for arealbruk og bevaring av natur. Dersom planvask gjennomføres med utgangspunkt i forpliktende mål om arealnøytralitet – at kommunene skal oppnå netto null nedbygging av natur – vil man ikke komme utenom å måtte gjøre de vanskelige politiske prioriteringene av

om utbyggingsforslag i natur skal godtas eller ikke.

Inntil slike mer forpliktende mekanismer kommer på plass, er det fortsatt behov for tett oppfølging av kommunenes arealplanprosesser fra NOA og lokallagene.

Av Naturvernforbundet i Lillestrøm

Seier for Krokstadmarka: Vindkraftverket er stoppet!

Naturvernforbundet i Lillestrøm har siden 2024 stått i bresjen for å stoppe to store forslag om nedbygging av natur i Lillestrøm kommune. Krokstadmarka, et av de få gjenværende, sammenhengende og villmarkspregede skogsområdene i vår region, har vært truet av to massive arealinnspill: et stort vindkraftverk og et gigantisk skyteanlegg med 69 skytebaner.

Nå kan vi feire at vindkraftverket er stoppet. Dette viser at det nytter å engasjere seg, organisere seg og kreve at kunnskap og naturverdier legges til grunn for politiske vedtak.

Planene for Krokstad vindkraftverk ble fremmet av Akershus Energi Vind og Eidsiva Hafslund Vind til kommuneplanens arealdel. Prosjektet ville innebære etablering av et vindkraftverk

med 250m høye vindturbiner, adkomstveier og transformatoranlegg i Krokstadmarka rett øst for Lillestrøm by. Anlegget ble foreslått plassert i et område på ca. 1 km² (1065 dekar) bestående av intakt skog og myr.

De naturfaglige konsekvensene av et vindkraftverk her ble vurdert som alvorlige:

Bygging av kilometer med brede anleggsveier for transport av tunge turbinkomponenter ville stykket opp og forringet et helhetlig, «villmarkspreget» skogslandskap som fungerer som et viktig økologisk overskuddsområde. Veibygging og terrenginngrep nær intakte myrsystemer som Kanamåsan risikerer å «punktere» og drenere myrene. Utbygging ville ført til utslipp av lagret karbon og tap av myrenes naturlige evne til

Foto: Aga Zakoscielna.

flomdemping og vannrensing. Ornitologisk kartlegging har registrert 67 fuglearter i området, inkludert 10 rødlistearter. Rovfugler som hønssehauk, lerkfalk og hekkende vandrefalk, samt trane, utsettes for stor kollisjonsfare mot roterende turbinblader. Anleggsvirksomhet, støy og fysiske inngrep ville ødelagt hekkplassene til bakkehekkende nattravn på furukollene, og medføre svært høy risiko for at tiurleiker og orrleiker raseres slik at storfugl og orrfugl forsvinner fra området.

Samlet sett ville utbyggingen medført et irreversible naturtap i et av kommunens mest verdifulle og intakte naturområder.

Gjennom grundig faglig kartlegging, bred mobilisering og utrettelig politisk arbeid har Naturvernforbundet og våre samarbeidspartnere oppnådd en stor seier: Planene om vindkraft i Krokstadmarka er lagt stein døde. Men kampen for å bevare dette unike området er ikke over – nå står slaget om det gigantiske skyteanlegget.

Slik jobbet vi for å redde marka

Seieren over vindkraftverket kom ikke av seg selv. Den er resultatet av en målrettet strategi for å mobilisere innbyggerne i kommunen.

Vi etablerte en felles arbeidsgruppe sammen med blant andre Motvind, DNT, Blaker Jeger- og fiskerforening og Fet Jeger- og fiskerforening. Til sammen representerer vi nesten 5000 medlemmer i kommunen. Birdlife Norge og NOA bidro også med verdifull hjelp og støtte.

Arbeidsgruppen arrangerte et stort folkemøte 29. januar på Folkets Hus i Lillestrøm med politisk debatt ledet av Aslak Bonde. Våre frivillige la ned en enorm innsats og distribuerte over 6000 informasjonsflyere direkte til husstandene i området. Det ble fullt hus, engasjerte debatter og god stemning!

For å slå fast hva som faktisk står på spill, initierte og gjennomførte vi flere uavhengige faglige undersøkelser i løpet av 2025:

Vi leide inn ornitologer for å kartlegge fuglelivet i området, og prosjektkoordinator Knut Eie fra avdeling Oslo og Akershus i BirdLife Norge registrerte hele 67 fuglearter, hvorav 10 er på den nasjonale rødlista. Blant disse er truede arter som hønssehauk (VU), granmeis (VU), nattravn og tretåspett (NT), i tillegg til dokumenterte tiurleiker og orrleiker.

Vi gjennomførte også botaniske kartlegginger. Sammen med Simen Hyll Hansen fra Botanisk forening Oslo og Akershus, registrerte vi 161 plantearter. De viktigste funnene var en svært

stor populasjon av den sårbare planten veikstarr (VU) – den eneste kjente forekomsten i hele Lillestrøm kommune – samt flere store forekomster av rødlistearten lind (NT). Det ble funnet flere kravstore plantearter, som fingerstarr, firblad, trollbær, skogsalat, blåveis, maurarve, sløke, og ikke minst krattfiol.

Professor emeritus Sigmund Hågvær (NMBU) ga en sterk uttalelse der han beskrev Krokstadmarka som et sjelden intakt skogslandskap, et viktig økologisk overskuddsområde og et kritisk karbonlager i myrene. "Verdien av å bevare natur og landskap er blitt godt belyst gjennom NRK de siste par årene. Over hele landet foregår et «stille» naturtap, bit for bit, uten at noen har den totale oversikten. Det aktuelle skogslandskapet i Krokstadmarka utgjør en verdifull kommunal naturarv som innbyggerne kan høste langsiktig livskvalitet fra. En utbygging, med tilhørende naturinngrep, høye vindturbiner og støy fra både turbiner og skytebane, vil på en irreversibel måte slette disse verdiene."

Neste slag: Brumåsan skyteanlegg må også stanses!

Selv om vindmøllene er stoppet, er Krokstadmarka fortsatt ikke trygg. Lillestrøm og Omegn Pistolklubb (LOP) sitt arealinnspill for Brumåsan skyteanlegg ligger fortsatt på bordet. I søknadspapirene og arealinnsillet fra Lillestrøm og Omegn Pistolklubb fremstilles Krokstadmarka i hovedsak som et «øde område» uten vesentlig verdi før det tas i bruk til menneskelige formål. Dagens arealutnyttelse avfeies med at det «kun [står] ei gammel hytte» der som «sjelden eller aldri er i bruk», mens de fysiske inngrepene bagatelliseres ved å påpeke at turstien er «ikke opparbeidet» og at man «kun [skal] rydde skog i direkte siktlinje». Ved å hevde at etableringen i dette «øde området [...] kun vil være positivt», eksponeres et klassisk, utdatert natursyn der intakt skog og urørt natur betraktes som tomme, verdiløse arealer som fritt kan bygges ned. Naturmangfold, friluftssinteresser, jakt og fiske omtales ikke i det hele tatt.

Dette er et gigantprosjekt som omfatter 2175 dekar og innebærer planer for hele 69 skytebaner. Et slikt anlegg vil kreve massive terrenginngrep i skog og myr, berøre ca. 4 km med turstier og påføre hele området en kraftig støybelastning som vil jage bort det rike fugle- og dyrelivet. Skytebaner midt inne i dette inntil nå intakte skogslandskapet vil – ironisk nok – i tillegg ødelegge for de som ønsker å drive med jakt, fordi viltet

jages bort av støyen. Store områder kan på denne måten bli båndlagt. Ammunisjon fra skytebanene vil også forurense grunnen og myrene i det berørte området.

Vi mener at skytebaner i denne skogen kan få en svært negativ innvirkning for innbyggere i nærområdene til Krokstad. Dette kan påvirke folkehelsen – både fysisk og psykisk. De som oppsøker skogens ro, vil i lang tid framover møte svære byggeplasser og jordvoller, grave- og anleggsmaskiner. Skytebanene er dimensjonert til et område på størrelse med 300 fotballbaner. Kanskje de blir nødt til å nedskalere anlegget til ca 200 fotballbaner? Etter at anleggsmaskinene har gjort jobben vil uansett støyen fra skytebanene bli en del av hverdagen. Dette er friluftsliv og rekreasjonsområder for svært mange mennesker. Lillestrøm og omegn er et pressområde med stor grad av tilflytting.

Hva vil dette komme til å bety for mennesker og dyr i skogen og i nærområdene? Vi lever i en tid der støy er allestedsnærværende til alle årstider, det være seg støy fra biltrafikk, helikoptre, fly, motorsag, gressklippere, snøfresere, snøscootere, motorkross og hobbyflyvning m.m. Skogsområdene på Krokstad bør i størst mulig grad få være et fristed for støy. Det bør være mulig å gå på tur

i skogen og oppleve stillhet – og fuglesang. Kommunedirektøren har i sine vurderinger anbefalt å avvise skyteanlegget fordi samfunnsnyttene vurderes som lavere enn de alvorlige konsekvensene for det sammenhengende naturområdet. Statsforvalter er enige i vår og kommunedirektørens vurdering og har levert innsigelse mot planene. Det samme har Akershus Fylkeskommune og nabokommunen Aurskog-Høland gjort.

Fra Statsforvalters innsigelse: "Slik planforslaget nå foreligger, er det utilstrekkelig redegjort for virkningene for nasjonale og regionale klima- og miljøinteresser, og hvordan dette skal ivaretas. Dette knytter seg både til naturmangfold, myr, vannmiljø og friluftsliv (deriblant støy)." Saken skal opp til politisk behandling i januar 2027.

Seieren over vindkraftverket viser at folkelig motstand og faglig kunnskap nytter. Nå skal vi bruke den samme energien til å sikre at politikerne også sier et endelig nei til Brumåsan skyteanlegg, slik at Krokstadmarka kan få et varig vern som uskadet nærnatur for kommende generasjoner.

En stor takk rettes til alle medlemmer, frivillige, biologer og samarbeidsorganisasjoner som har stått på døgnnet rundt for marka vår. Kampen fortsetter – og sammen skal vi vinne den!

Foto: Aga Zakoscielna.

Natur- og friluftsområdene i Oslos byggesone må få bedre sikring mot bit-for-bit nedbygging

Flere natur- og friluftslivsorganisasjoner har i arbeidet med kommuneplanens arealdel for Oslo pekt på at mange viktige natur-, friluftslivs- og nærmiljøområder i byggesonen fortsatt mangler tilstrekkelig juridisk sikring. Samtidig har kommunen vedtatt mål om å bevare og styrke natur og grønnstruktur, sikre naturverdier mot nedbygging og utvikle byen i retning av arealnøytralitet.

I forslaget til ny arealdel for Oslo som var på høring tidligere i år, foreslår kommunen å omdisponere enkelte områder fra utbyggingsformål til grønnstruktur. Dette er positivt, men framstår i stor grad som enkeltvis vurderinger snarere enn resultatet av en helhetlig gjennomgang av hvilke områder som bør sikres. Mange viktige natur- og friluftslivsområder i byggesonen mangler fortsatt arealformålet grønnstruktur eller annen varig juridisk sikring.

Kunnskapsgrunnlaget finnes allerede

Behovet for en mer systematisk gjennomgang skyldes ikke mangel på kunnskap.

Oslo kommune har allerede omfattende kartlegginger av:

- naturtyper og naturverdier gjennom temakart for naturmiljø og vassdrag
- kartlagte og verdsatte friluftslivsområder etter Miljødirektoratets metodikk
- rekreasjonsarealer og områder med manglen-de tilgang til rekreasjonsareal
- andre relevante kart og faglige kunnskapsgrunnlag.

Utfordringen ser i stor grad ut til å være at kunnskapen i begrenset grad er brukt systematisk som grunnlag for å vurdere hvilke områder som bør gis sterkere juridisk sikring gjennom kommuneplanen.

Kommunens egne fagmiljøer har etterlyst dette lenge

Gjennom flere innspillsrunder siden 2021 har Bymiljøetaten foreslått konkrete områder som

bør sikres som grønnstruktur og etterlyst et mer systematisk arbeid med å gjennomgå arealformålene i byggesonen. Også i arbeidet med kommuneplanens arealdel har det blitt påpekt at det bør gjennomføres en bredere vurdering av hvilke grøntområder som bør bevares og sikres.

Hvorfor er dette viktig?

En systematisk gjennomgang av grønnstrukturen kan:

- bidra til bedre sikring av viktige natur- og friluftslivsområder før de kommer under
- utbyggingspress
- gi en mer helhetlig oppfølging av kommunens egne natur- og grøntmål
- redusere konflikter i senere plan- og reguleringsprosesser
- skape større forutsigbarhet for kommunen, organisasjoner, innbyggere og utbyggere
- motvirke bit-for-bit-nedbygging av grønne arealer i byggesonen.

Hva gjøres videre?

Flere av FNFs tilsluttede organisasjoner vil sammen arbeide for at Oslo kommune gjennomfører en helhetlig og kunnskapsbasert gjennomgang av grønne områder i byggesonen, med mål om å avklare hvilke områder som bør sikres som grønnstruktur eller gjennom andre juridiske virkemidler.

I første rekke vil organisasjonene søke og påvirke sluttbehandlingen av kommuneplanens arealdel i 2026/2027. Derne st vil det være viktig å komme tidlig på banen ved revisjon av kommunens planverk i neste bystyreperiode – slik at sikring av natur- og friluftsområdene blir prioritert.

JULEGAVETIPS

NOAS PRAKTBØKER OM MARKA, NATUR OG NATURVERN

Det er ikke bare markakalenderen som tar seg godt ut under juletreet! Inntektene fra boksaltget går i sin helhet til NOAs arbeid for naturen og miljøet i Oslo og Akershus.

NYTT SKOGBRUK!

KR 299,-

Boka belyser og drøfter utfordringene i det norske skogbruket, skisserer mulige løsninger og dokumenterer effektene av en eventuell omlegging fra flatehogst til plukkhogst. Med skogbruk basert på gjentatte, kvalitetsfokuserte utvalgshogster, kan det bli både lønnsomt, samfunnsansvarlig og bærekraftig å drive skogen!

Forfatter: Gjermund Andersen.

GRØNNE TEKSTER KR 200,-

«Grønne tekster» gir deg spennende gløtt inn i naturvernets historie de siste hundre år. Utvalgte tekster fra aviser og tidsskrifter belyser kampene for å bevare våre siste urskoger, uregulerte vassdrag eller intakte fjellformasjoner og fjordlandskap. Andre temaer er advarsler mot miljøgifter og hvorfor atomkraftverk så vidt ikke ble realisert i Norge. Tekstene viser godt hvordan enkeltpersoner ofte har vært både varslere og pådrivere, og at vi ikke kan overlate naturvernet til myndighetene alene.

Redaktør: Bredo Berntsen. 113 sider, illustrert.

DIKT FRA MARKA OG FRA HJERTET

KR 150,-

I Sigmund Hågvars nyeste bok formidler han hvor viktig naturopplevelser er for oss mennesker. Gjennom vakre dikt og bilder fra Oslomarka blir det tydelig nettopp hvor viktig det er å ta vare på den uerstattelige naturen vår.

Tekst og foto: Sigmund Hågvar.

NATURGLEDE, ØKOSORG OG FREMTIDSHÅP KR 250,-

Denne boka er en hyllest til naturopplevelsen. Gjennom dikt, skildringer og naturfoto ønsker forfatterne å løfte fram opplevelsesverdiene og gi dem den anerkjennelsen som de fortjener. Vi kan likevel rammes av en økosorg som tærer på fremtidshåpet. Denne boka forsøker å formidle både naturgledden, økosorgen og fremtidshåpet.

Tekst: Sigmund Hågvar. Foto: Naturfotograf Jørn Bøhmer Olsen. 143 sider, rikt illustrert.

DE SISTE EVENTYRSKOGENE

KR 400,-

All skog du ser er ikke skog. Etter 70 år med industriell skogsdrift har omtrent 85 prosent av skogen i Oslomarka blitt til kjedelig og biologisk fattige ansamlinger av grantrær, plantet på rekke og rad på samme tid. Men det fins fortsatt lommer med nesten urørt skog i Marka, som kan gi de mest fantastiske opplevelser: Eventyrskogene. Her står grove kjempetrær mellom unge spirer og falne kjemper. La Gjermund Andersen lede deg gjennom de aller siste eventyrskogene i denne boka.

Tekst: Gjermund Andersen. Med turkart hvor eventyrskogene er avmerket!

ARTSMANGFOLD I SKOG KR 200,-

Norske skoger er viktige levesteder for et stort antall arter, og halvparten av de trua artene i Norge lever i skog. Men vi vet for lite om hvor vi har skoger som er særlig artsrike og viktige for naturmangfoldet å ta vare på. Håndboka om signalarter i skog på Østlandet har som hensikt å lære opp artsjegere og brukere av skogen til å gjenkjenne arter og områder med høye naturverdier, og å bidra med viktig kunnskap om artsmangfoldet i skog.

Forfattere: Helene Lind Jensen, Maria Hertzberg og Erik Olfert Kagge.

KJØPSINFORMASJON: Bøkene kan kjøpes direkte fra NOA sitt kontor på Søndre Sandås: Sognsveien 231, 0863 Oslo. Eller bestilles på tlf. 22 38 35 20, på epost noa@naturvernforbundet.no eller ved å legge inn en bestilling i NOA-butikken. Ved postforsendelse legges det til ekspedisjonsgebyr og porto.

Ved kjøp over kr 2.000,- tilkommer ingen porto og ekspedisjonsgebyr.

NOA-BUTIKKEN

Flere gavetips i NOA-butikken: <https://naturvernforbundet.no/osloogakershus/om-fylkeslaget/noa-butikken/>

SETT OG SAKSET
av Helene Lode

**Ny rapport: Norge
ligger bakpå med 20
av 23 naturmål**

Norge er bare i rute med 3 av 23 mål i FNs naturavtale. Det slår en ny rapport fra 9 sivilorganisasjoner fast. Av totalt 23 mål som skal nås innen 2030 vurderes bare tre til å være innenfor rekkevidde. 13 mål vurderes til å være utilstrekkelig håndtert, mens for de sju resterende målene er konklusjonen at det ikke har vært noen fremgang. Klima- og miljøministeren mener derimot vi er på god vei.

[Ny rapport: Norge
ligger bakpå med 20 av
23 naturmål](#)

FILOSOFI-HJØRNET

Av Sigmund Hågvær

Hva er naturvern, spør du meg.

Naturvern, sier jeg – det er ofte en redningsaksjon. Fordi fremtidens natur avhenger av oss. Fremtiden får hva vi klarer å verne eller skjerme. Naturvern, det er en kontinuerlig verdikamp. En kamp mot andre, mer kortsiktige interesser. Naturvern er å løfte naturens mange verdier opp i lyset, og la dem skinne. Naturvern er å tape så det svir. Naturvern er av og til å vinne. Små, lokale seire. Noen ganger store. På vegne av fremtiden, artene, naturtypene, økosystemene. Da får vi ny kraft. Men naturvern er også å bli dukket, og kanskje dømt av nasjonens egne institusjoner eller domstoler. Naturvern er å følge samvittigheten, kanskje på tvers av lovverk eller gyldige tillatelser gitt til utbyggere og «utviklere». Naturvern er å stange hodet i veggen, synke ned i frustrasjon, men helst kare seg opp igjen og fortsette. Naturvern er å støtte hverandre, at noen alltid holder drivkraften levende. Naturvern er å informere, gjenta, prøve på ny, fortelle om verdier, legge fremtidsperspektiv på saken, tenke økologisk, tenke biomangfold, tenke landskapsøkologi, forklare at det er de små insektene som pollinerer og holder økosystemene og landbruket gående. Bruke ord som kanskje etter hvert setter seg: Økosystemtjenester, naturarv, naturkapital, egenverdi, grønn velferd, folkehelse. Bruke retorikken for å åpne øynene. Si at de som er en del av problemet også er en del av løsningen. Si at det å ta bit for bit ødelegger helheten. Si at villmark har verdi. Si at all natur har en grunnleggende verdi. Si at urørt natur har alle potensielle bruksmuligheter i behold. Har du noen gang tenkt på det? Og at fremtid ikke er noe som bare kommer, men at den kan formes. At den *bør* formes. Og at bare vi kan gjøre det.

**Naturvern er å si ja til fremtiden. Ja til livet.
Og ja til et meningsfullt engasjement.**

NATUREN SVIKTER ALDRI KR 200,- (MEDLEMSPRIS)

En bok om kjærlighet til Naturen av Dinamo forlag.
Boka er laget til Naturvernforbundets hundreårsjubileum i 2014.

I boka kan du lese hvordan noen av Norges mest anerkjente forfattere og skribenter bruker naturen som motiv, bakgrunnsteppes og inspirasjonskilde, samtidig som du kan se bilder av noen av Norges mest kjente naturfotografer. Alle har de sin spesielle tilnærming til norsk natur, til ettertanke, undring, gjenkjennelse og glede over hva naturen kan gi og betyr for oss.

Ved å kjøpe boken støtter du Naturvernforbundets arbeid for natur og miljø.

KJØPSINFORMASJON: Boka kan kjøpes direkte fra NOA sitt kontor på Søndre Sandås: Sognsveien 231, 0863 Oslo. Eller bestilles på tlf. 22 38 35 20, på epost noa@naturvernforbundet.no eller ved å legge inn en bestilling i NOA-butikken. Ved postforsendelse legges det til ekspedisjonsgebyr og porto.

LOKALLAG I NOA

Sist oppdatert: oktober 2026. Send rettelser til noa@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Asker

Kontaktperson: Jan Häusler, 982 99 667, asker@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Aurskog-Høland

Kontaktperson: Aga Zakoscielna, agazakoscielna@gmail.com

Naturvernforbundet i Bærum

Kontaktperson: Kari Balke Øiseth, 905 18 537, baerum@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Groruddalen

Kontaktperson: Viel Ødegaard, 922 66 306, groruddalen@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Hurum og Røyken

Kontaktperson: Håvard Kilhavn, 911 16 084, hurum-royken@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet på Jevnaker

Kontaktperson: Anne Kristin Tinding, jevnaker@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Lillestrøm

Kontaktperson: Nikolai Oldervik, 419 04 774, lillestrom@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Lørenskog

Kontaktperson: Tom Clark, 977 10 561, lorenskog@naturvernforbundet.no/clarkgorko@gmail.com

Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdrum

Kontaktperson: Todd Nore, 932 31 716, todd_nore@hotmail.com

Naturvernforbundet i Nes

Kontaktperson: Kjersti Helgeland, 915 48 371, nes@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet på Nesodden

Kontaktperson: Peter Schjøberg, 908 46 613, peterschjo@gmail.com

Naturvernforbundet i Nittedal

Kontaktperson: Hanna Hånes, nittedal@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Nordre Follo

Kontaktperson: Bjørn Gunnar Ganger, nordrefollo@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Oslo Nord

Kontakt: Henrik Hovland, 976 56 442, oslonord@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Oslo Sør

Kontaktperson: Maiken P. Sele, 412 02 240, oslosor@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Oslo Vest

Kontaktperson: Henning Torp, 481 98 285, oslovest@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Oslo Øst

Kontaktperson: Jonas Skjemstad Rønning, 468 02 830, osloost@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Ullensaker

Kontaktperson: Anette Gutman, 930 20 946, ullensaker@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Vestby-Frogn

Kontaktperson: Petra Bjerknes, 904 80 119, vestby-frogn@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Ås

Kontaktperson: Christina Hustvedt Myklebust, 978 25 586 og Gunnar Bengtsson, 976 87 172, aas-nnv@naturvernforbundet.no

Natur og Unge Voksne Oslo (Naturvernstudentene Oslo)

Kontakt: Lokallagsleder Inga Marie Kierulf, 994 17 044, ingamlk@icloud.com

Natur og Ungdom NMBU

Kontakt: nu.nmbu@gmail.com

KONTAKTPERSONER I REGIONER UTEN LOKALLAG

ENEBAKK Kontaktperson: Kjell Arild Ødegård, 473 82 810

KONTAKTPERSONER NATUR OG UNGDOM

Oslo Natur og Ungdom Kontaktperson: Elias Horsfjord Glomnes, 454 61 239, eliasg@nu.no

Akershus Natur og Ungdom Kontaktperson: Margrethe Lahnstein, 462 99 606, margrethel@nu.no

KONTAKTPERSONER I NOAS TEMALAG

Fjordgruppa: Harald Dugstad, hardugst@gmail.com, og Bengt Herning, bengt.herning@gmail.com

Markagruppa: noa@naturvernforbundet.no

SETT OG SAKSET

av Helene Lode

To av tre vil stanse gravedumping i Førdefjorden

To av tre nordmenn støtter stans i den pågående gravedumping i Førdefjorden og mener at regjeringen burde stanset det etter dommen i Høyesterett. Det viser en fersk meningsmåling Norstat har utført for Naturvernforbundet.

Undersøkelsen viser at et stort flertall i befolkningen er motstandere av dumping av gruveavfall i sjøen. 67 prosent mener at regjeringen burde stanset dumping i Høyesterett slo fast at utslippstillatelsen er ugyldig. I tillegg svarer 70 prosent at de generelt er mot bruk av sjødeponi til avfall fra gruve drift. På den andre siden svarer 16 prosent at de mener det var riktig av regjeringen å la gruveselskapet fortsette, mens 10 prosent støtter bruk av sjødeponi til gruveavfall.

Saken er aktuell fordi regjeringen 30. september ga gruveselskapet Nordic Mining en midlertidig tillatelse til dumping av gruveavfall i Førdefjorden. Den skal gjelde fram til regjeringen har tatt stilling til en langvarig utslippstillatelse.

[To av tre vil stanse
gravedumping i Na-
turvernforbundet](#)

MARKAKALENDEREN 2027

EN GAVE MED VARIG VERDI

Kalenderen inneholder 12 flotte markabilder, men har en mer verdi: På baksidene kan du lese om flotte naturområder – verdt å besøke for deg, og verdt å verne for oss alle.

Tekstene gir deg en liten innføring i tankene bak "Samlet Plan for Marka" – NOAs forslag til en landskapsøkologisk plan for Markas nordlige deler. Her beskrives områder som kanskje kan vernes, områder som kan restaureres og områder der nygammelt skogbruk kan gi større naturverdi og mer opplevelse. Kort og godt: En plan for sikring av det som gir Marka verdi.

Markakalenderen utgis av NOA.
Kalenderen måler 21cm x 29cm.

MARKAKALENDER 2027

200,- pr stk

Hver kalender vi selger, gir oss frie midler til å gjøre vårt viktige arbeid!

Rabatt ved kjøp av mer enn 2 kalender 3–4 eks 175,-/stk • 5–+ eks 150,-/stk
Be om pris ved bestilling av mer enn 20 eks

Kommer du innom Søndre Sandås ved Sognsvann i kontorets åpningstid eller kjøper kalendere på et av utsalgsstedene så slipper du porto og gebyr.
BESTILL I DAG ved å sende en e-post til noa@naturvernforbundet.no eller ring NOA på 22 38 35 20.

Naturvernforbundet

Oslo og Akershus